

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A házasság felbontása iránti eljárás sokszínúsége
- váratlan fordulatok

Szerző:

dr. Potháczki Dóra

bírósági titkár

Komárom,

2015. március 30.

I. Bevezető

Amikor a középiskolában pályaválasztás előtt álltam, hosszas vívódás után úgy döntöttem, hogy ügyvéd szeretnék lenni, azt azonban mindig megjegyeztem - később is - hogy valóperes ügyvéd nem akarok lenni. Az egyetem elvégzése után néhány héten belül ügyvédjelölt lettem egy egyéni ügyvédnél, akinél korábban már többször jártam az ügyvédi irodában - önszorgalomból - gyakorlatot szerezni. 6 héttel az ügyvédjelölti jogviszonyom kezdetét követően 2007 szeptemberében egyedül részt kellett vennem felperesi jogi képviselőként egy másfél éve folyamatban lévő házasság felbontása és járulékai iránti polgári peres eljárásban. Ezt követően - többek között ebben az ügyben is - 2010 májusáig minden előkészítő irat elkészítésében közreműködhettem, a helyszíni szemléken, valamint a tárgyalásokon felperesi jogi képviselő helyetteseként, ügyvédjelöltjeként részt vettem. A polgári peres eljárás egészen 2013 októberéig tartott, akkor lett jogerős az ítélet. Ennek az ügynek az érintőleges bemutatásával szeretném szemléltetni, hogy a házasság felbontása iránti eljárás milyen sokszínű és hogy milyen sokféle váratlan fordulatot rejthet magában - főként a bizonyítás körében.

II. A kezdete

A házasság létrejöttével egy „közös élet” kezdődik, amelyben lehet érintett vagyon és gyermek illetve gyermekek.

Amikor egy nő és egy férfi házasságot köt, akkor még nem gondolnak arra, hogy a házasság nem minden esetben egy életre szóló kapcsolat, még ha a házassági esküben ez is hangzik el. Sajnos Magyarországon a házasságok nagy számban felbontásra kerülnek. A KSH adatai¹ szerint 2013-ban 36986 volt a házasságkötések száma, a válások száma ugyanebben az évben 20209 volt. A legtöbb esetben a felek nem kötöttek sem a házasság létrejöttékor, sem pedig a házasság fennállása alatt házassági vagyoni szerződést. A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban Csjt.) 27. § (2) bekezdése szerint a házasulók a házasságkötés előtt, valamint a házastársak az egymás közötti vagyoni viszonyaikat - a házassági életközösség tartamára - szerződéssel rendezhetik. A szerződésben e

---

¹ internet: www.ksh.hu

törvény rendelkezéseitől eltérően határozhatják meg, hogy mely vagyon kerül a közös, illetőleg a különvagyonba. Erre azért fontos kitérni, mert a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban új Ptk.) Családjogi könyve a házassági vagyoni szerződésre vonatkozó szabályokat már hangsúlyosabban kiemeli, mint a korábbi Csjt. ami *azt a célt is szolgálja többek között, hogy a házasság felbontása iránti eljárást segítse, könnyítse a házassági vagyoni szerződés, még akkor is, ha sok esetben csak a bizonyítási eljárást segíti, adott esetben az abban rögzített adatok felhasználásával.*

III. A vége - elvek - európai elvek

Amikor egy házasság eljut oda, hogy vagy az egyik fél vagy a másik, vagy mindkettő úgy gondolja, hogy nem szeretnék együtt folytatni, hanem válni szeretne, akkor a házasság felbontását kell kezdeményeznie az egyik házastársnak. Ezt úgy teheti meg, ha házasság felbontása iránti eljárást indít a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon. A keresetlevélhez csatolni kell a házassági anyakönyvi kivonat eredeti példányát, illetve 30.000,- Ft eljárási illetéket illetékbélyeg formájában. A házasság felbontása történhet a házastársak közös megegyezéséről szóló egyezséget jóváhagyó bírósági végzéssel, vagy egyezség hiányában, a bontó okok vizsgálatát követően bírósági ítélettel.

A Csjt. hatálya alatt a magyar bontójog „a feldúltság elvét követve akkor teszi lehetővé a házasság felbontását, ha az teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. Ez úgynevezett kerettényállás, amely mögött kifejezett bontóokok nincsenek; a bíróságnak főszabályként fel kell tárnia a házasság megromlására vezető körülményeket. Akkor nem szükséges ezt megtenni, ha a házastársak egyező akaratnyilvánítással kérik a házasság felbontását, s ez a nyilatkozat végleges elhatározáson alapul, befolyásmentes és egyezően kerül előterjesztésre. A véglegességről azáltal győződik meg a bíróság, hogy a házastársak elvárják közös életük valamennyi szálát: megegyeznek a járulékos kérdésekben. Nemcsak a járulékos kérdésekben való megegyezés jelenti a közös megegyezésen alapuló bontást, hanem egyéb feltételek mellett a legalább három éve tartó különélés (de a bírósági gyakorlatban ez utóbbi lehetősége nem gyakran jelenik meg).”²

---

2 Dr. Szeibert Orsolya: A házasság felbontása: az Európai Családjogi Bizottság bontójogi elvei és a magyar bontójog; Európai jogi kultúra megújulás és hagyomány a magyar civilisztikában a Magánjogot Oktatók Egyesülete és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara által 2011. június 17-18. napjára szervezett tudományos konferencián elhangzott előadások szerkesztett változata, szerk. Fuglinszky Ádám, Klára Annamária - 36. oldal

Valóban ritkaság volt a Csjt. 18. § (2) bekezdésében b) pontja alapján indított kereset, azonban néhány hónapos ügyvédi munkám során talákoztam egy ilyen esettel, és sikerült elindítani egy házasság felbontása iránti eljárást a három éve tartó különélésre hivatkozással.

A házasság felbontása iránti eljárás bírósági útra tartozik, ebből következően mind a bontójogi anyagi, mind pedig az eljárásjogi szabályoknak jelentősége van, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban Pp.) önálló fejezetben külön szabályokat is rögzít a házassági perekre vonatkozóan.

Az új Ptk. rendelkezései is megtartják a feldúltság elvén alapuló házasság felbontására irányuló szabályokat. Új rendelkezése az új Ptk.-nak, hogy az életközösség helyreállítására való kilátás lehetőségét az életközösség megszűnéséhez vezető folyamat, illetve a különélés időtartama alapján kell vizsgálni.

Az Európai Családjogi Bizottság, azaz a Commission on European Family Law (CEFL) bontójogi elveinek vizsgálatával foglalkozott egy tanulmány összehasonlítva a magyar bontójogi elvekkel. A magyar feldúltsági elvhez képest a CEFL bontójogi elvének egészen más az alapja, „a házasság felbontásának két típusát ismeri: a házastársak közös megegyezésén alapuló bontást és az egyik házastárs beleegyezése nélküli bontást. Sem a vétkesség, sem a feldúltság elvét, sem ezekre történő utalást nem tartalmaz a CEFL javaslata, s nem ismer további bontóokokat sem.”³

Az évtizedek során nagyon sokat változik a bontójog Magyarországon és Európában is. Korábban a házasság felbontása csak szűk körben, és csak vétkesség alapján volt lehetséges. Ezt követően a feldúltság elvének megjelenése komoly változást hozott, tekintettel arra, hogy már nem arra helyezi a hangsúlyt, hogy „melyik félnek okozott a házastársa erkölcsi sérelmet, hanem arra, hogy a házasság már nem tartható fenn”⁴. Itt már lehetőség van arra, hogy a házasság felbontását mindkét fél kívánja, illetve ezáltal lehetségessé válik a közös megegyezésen alapuló bontás is. „A következő állomásnak az tekinthető, amikor az egyik fél kérelme alapján is lehetséges a házasság felbontása anélkül, hogy akár a másik fél vétkességét, akár a házasság feldúltságát bizonyítani lenne szükséges.”⁵

---

3 ugyanonnan - 41. oldal

4 ugyanonnan - 41. oldal

5 Dr. Szeibert Orsolya: A házasság felbontása: az Európai Családjogi Bizottság bontójogi elvei és a magyar bontójog; Európai jogi kultúra megújulás és hagyomány a magyar civilisztikában a Magánjogot Oktatók Egyesülete és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara által 2011. június 17-18. napjára szervezett tudományos konferencián elhangzott előadások szerkesztett változata, szerk. Fuglinszky Ádám, Klára Annamária - 42. oldal

Az, hogy melyik elv alapján enged lehetőséget a jogalkotó a házasság felbontására, „elsősorban attól függ, hogy miként gondolkodik az adott jogrendszer a házasságról. Intézménynek tekinti-e, amely azáltal, hogy a felek akaratából létrejött, egyúttal „fölejük” is emelkedik, vagy két ember olyan szövetségének, amely nem tartható fenn, ha az egyikük ezt nem akarja? Inkább a házasságot kívánja védeni, vagy inkább azt a személyt, illetve azokat a személyeket, akik létrehozták azt? (A kérdés nyilvánvalóan nem tehető fel egyszerűen akként, hogy inkább a házasság által létrehozott - és gyakran gyermekkel bővült - családot kívánja védeni vagy az egyént?...)”⁶

A CEFL javaslat foglalkozik a meggondolási idővel is, amelyet a tanulmány szerint a magyar szabályozás nem ismer. *Álláspontom szerint ehhez hasonló a magyar szabályozásnak a házassági perben meglévő speciális eljárásjogi szabálya. Véleményem szerint a magyar szabályozásban meglévő határidők - miszerint az első tárgyalást követően három hónapon belül kérheti bármelyik fél az eljárás folytatását, és a kérelem benyújtását követő 30 napon túlra tűzheti ki az eljáró bíró a következő tárgyalást - elegendők a felek valós szándékának átgondolásához. Amennyiben a felek már az első tárgyalásra a házasság felbontásának komoly és végleges szándékával érkeznek, abban az esetben szinte a tárgyalás után rögtön beérkezik valamelyikük kérelme a folytatás iránt.*

IV. Mediáció lehetősége

Új rendelkezése a házasság felbontása iránti eljárásnak, hogy a házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt - saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére - kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A kommentár szerint a bíróságnak a közvetítői eljárást nyilván akkor kell kezdeményeznie, ha a körülmények alapján egyértelmű, hogy a felek között még nem mérgesedett el a viszony, hajlandóságot mutatnak arra, hogy a vitás kérdéseket békésen rendezzék, vagy közöttük csupán részletkérdésekben van vita.

A felek saját elhatározását nem lehet befolyásolni, azt nekik kell eldönteniük, hogy mikor és miért, illetve milyen céllal, a valós megegyezés szándékával igénybe vesznek-e közvetítői eljárást. Álláspontom

szerint az már nehezebb kérdés, hogy a peres eljárásban eljáró bíró hogyan tudja eldönteni, hogy közvetítői eljárást kezdeményezzen-e a felek között. A bírónak kell eldöntenie, hogy ő maga a peres eljárásban el tudja-e érni ugyanazt az eredményt, ugyanannyi idő alatt, ugyanannyi költséggel, mint ha a felek megegyezésének megszületését egy erre szakmailag felkészült közvetítő segíti. Bizonyára vannak olyan esetek, amelyekben az eljáró bíró a közvetítői eljárás kezdeményezésével a bíróság számára időt és munkát takarít meg, mert a felek alkalmasak arra, hogy egy közvetítő segítségével megállapodásra jussanak, amelyet az eljáró bírónak csak jóvá kell hagynia. A másik embertípus esetében viszont a bírósági eljárás csak tovább húzódna, mert álláspontom szerint akár az ellenkezőjét is kiválthatja a közvetítői eljárás, akár a felekben tovább mérgesítheti a viszonyt.

Én személy szerint nagyon kíváncsi lennék, hogy ha egy családjogi esetet bíróként kellene tárgyalnom, akkor meg tudnám-e állapítani a felekről, hogy mint bíró kezdeményezzem-e nyugodt szívvel a közvetítői eljárást vagy sem.

V. A gyermekek - szempontok

A „Mindennapi családjog” sorozat egyik kötetében foglaltak szerint „a család végleges felbomlásának folyamata nem a házasság felbontására vonatkozó elhatározással kezdődik meg, és a teljes különválás nem zárul le a házasság bírói felbontásával. [...] A család szétesésének nyílt vállalását: a válást megelőző események azonban minden esetben hatással vannak a gyermek életére is. Ez nem azt jelenti, hogy a gyermek érdeke a válás mindenáron történő elkerülése, a teljesen feldúlt, működésképtelen házasságok fenntartása lenne. Az ilyen kapcsolatok mesterséges fenntartása ugyanis szintén károsító hatású, a gyermekben szerepjátszást, megalkuvást, távolságtartással járó befeléfordulást vagy éppen valamelyik szülővel kapcsolatos nem kívánatos azonosulási kényszert válthat ki.”⁷

„A gyermek elhelyezésével és tartásával kapcsolatos jogviták elbírálása - a felbomló házasságok és élettársi kapcsolatok nagy száma miatt - számszerűségében és társadalmi jelentőségében is a családjog legfontosabb kérdései közé tartozik. A nem túl részletes (a gyermekelhelyezés tekintetében kifejezetten szűkszavú) jogszabályi rendelkezések mellett ezeken a területeken az évtizedeken keresztül „míves gondossággal” kialakított, az utóbbi években szemléletében sokat változott bírói gyakorlatnak kiemelkedő

---

7 Dr. Bencze Lászlóné: Gyermekelhelyezés, gyermektartás; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1998. - 14. oldal

szerepe van.”⁸ A jogszabályi környezet szerencsére mára megváltozott a hivatkozott szakirodalomban korábban megfogalmazott véleményhez képest, ugyanis a jelenleg hatályos Ptk. - amely a családjogi rendelkezéseket is magában foglalja - már részletesebb szabályozást tartalmaz éppen azért, hogy a korábbi bírói gyakorlatban kialakult szabályokat emelte törvényi szintre. Jelenlegi munkám során azt tapasztalom, hogy a bírósági panasznapon megjelenő felek harmada, közel fele a - hétköznapi szóhasználatban továbbra is használt kifejezéssel - gyermekelhelyezés (szülői felügyelet gyakorlása) és gyermektartás rendezését szeretné elindítani.

VI. Egy megtörtént eset tanulsága

Az alábbi jogesetnél - ahol véleményem szerint esélytelen lett volna az ügyben közvetítői eljárással bármiféle eredményt is elérni - a feleség kísérletet tett a közös megegyezésre, amint az az iratokból is egyértelműen kiderül, azonban mivel a férj a legkisebb hajlandóságot sem mutatta az ezirányú együttműködésre, így megkezdődött a per. Véleményem szerint 2006. tavaszán egyik fél sem - beleértve jogi képviselőiket is - gondolt arra, hogy jogerősen csak 2013 októberében fog befejeződni a kettejük „kapcsolata”.

I. A keresetlevél

A feleség - aki később a felperes lett - 2006 márciusában jogi képviselőhöz fordult azzal, hogy el akar válni, mivel megromlott a viszonyuk és az életközösség helyreállítására nincs remény. A 2006. március 20. napján kelt, az illetékes városi bíróságra 2006. április 3. napján érkezett házasság felbontása és házassági vagyon megosztása iránti - jogi képviselő útján előterjesztett - keresetlevél az alábbiakat tartalmazta:

A felek 1994. június 2. napján kötöttek házasságot, két kiskorú gyermekük született: egy fiú 1995. december 31. és egy lány 1999. augusztus 27. napján. Az életközösségük 2005 júniusában megszakadt, felperes a két gyermekével ekkor elköltözött. 2006. február 4-én költöztek vissza, megpróbálták az életközösségüket visszaállítani, azonban ez eredményre nem vezetett. Alperes játékszenvedélye felperes számára elviselhetetlen volt, illetve többször fizikailag durván bántalmazta alperes a felperest, legutóbb 2006. február 6-án a visszaköltözést követően, amelyről orvosi ambuláns lap is készült.

---

8 Dr. Bencze Lászlóné: Gyermekelhelyezés, gyermektartás; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1998. - 15. oldal

A felperes előadta továbbá, hogy a gyermekeit egyedül neveli, állandó jövedelme nincs, alperestől rendszeres anyagi támogatást a gyermekneveléshez nem kap.

A közös lakóhelyükül szolgáló ingatlanba - a használatba vételi engedély megszerzésekor - 1997-ben a két gyermekével költözött be a felperes. Alperessel ekkor két hónapig külön éltek, de helyreállították az életközösséget.

Konkrét kereseti kérelme a következőkből állt:

- 1.) A Csjt. 18. § (1) bekezdésében foglaltak alapján kérte a házasság felbontását;
- 2.) a két kiskorú gyermek felperesnél történő elhelyezését;
- 3.) alperes kötelezését arra, hogy 6 hónapra visszamenőleg, illetve a jövőre nézve fizesse meg felperes részére gyerekenként havonta gyerektartásdíj címén mindenkori átlagos jövedelme 25-25 %-át, de legalább 25.000,- Ft-ot;
- 4.) alperes kötelezését utolsó közös lakhelyük elhagyására;
- 5.) kérte, hogy a bíróság jogosítsa fel felperest a gyermekeivel együtt az utolsó közös lakhelyül szolgáló ingatlan kizárólagos használatára;
- 6.) kérte a kapcsolattartás szabályozását alperes és a gyermekek között akként, hogy alperes kéthetente hétféig, szombattól vasárnap este 6 óráig, illetve az ünnepnapok fele részében, valamint a nyári szünetben 1 hónapig legyen jogosult a gyermekek elvitelére;
- 7.) kérte felperes a berendezési tárgyakat az ő kizárólagos tulajdonába adni;
- 8.) kérte felperes, hogy az IVECO típusú gépkocsit adja a bíróság alperes kizárólagos tulajdonába;
- 9.) kérte felperes, hogy a Volkswagen típusú gépkocsit adja a bíróság az ő kizárólagos tulajdonába;
- 10.) kérte továbbá a felperes, hogy a bíróság kötelezze az alperest a használtcikk-kereskedés vonatkozásában felperes részére megtérítési igény megfizetésére.

A keresetlevélben egyebekben előadta, hogy csatol egy megállapodás-tervezetet, amelyet alperesnek közvetlenül megküldtek azzal, hogy amennyiben ezt az alperes aláírja, abban az esetben a bíróságtól ennek jóváhagyását kéri a felperes.

2006. április 10-én közvetlenül a felperestől ideiglenes intézkedés iránti kérelem érkezett a bírósághoz. Indokolásként előadta, hogy alperes több napja rendszeresen fenyegeti telefonon, illetve egy hete bántalmazta. Felperes a gyerekekkel 2006. április 7. óta az édesanyjánál lakik, alperes kizárta a házból és le akarja cserélni a zárat, felperes attól is fél, hogy alperes elviszi a gyerekeket tőle. Felperes fél

alperestől, azért nem mernek hazamenni. „A gyermekeket nagyon megviseli ez az egész, a lány az óvodában legutóbb síró anyát rajzolt. Tegnap, április 9-én megpróbáltam a családsegítővel - mert egyedül nem merek odamenni - elvinni a gyerekek holmiját, hogy iskolába, óvodába tudjanak menni, de nem engedett be, mire hívtuk a rendőröket, és csak arra nyitott ajtót.” „A fiam retteg, pszichológust kértek már hozzá.”⁹

Az ideiglenes intézkedéssel felperes kérte a gyermekek nála történő elhelyezését.

A felperesi jogi képviselő 2006. április 20-án érkezett beadványában megerősítette felperes kérelmét, miszerint a bíróság ideiglenes intézkedéssel a gyermekeket helyezze el felperesnél, kérte, hogy a bíróság tartson soron kívüli tárgyalást, illetve hogy kötelezze az alperest az ingatlan azonnali elhagyására.

Az első tárgyalás 2006. május 24. napjára került kitűzésre.

2. Az ellenkérelem - vagy viszontkereset?

Az alperesi jogi képviselőtől észrevétel érkezett 2006. május 4. napján az alábbiak szerint:

- 1.) Alperes számára a felperes által csatolt megállapodás-tervezet elfogadhatatlan,
- 2.) az ingatlant alperes és felperes közös összefogással építették,
- 3.) a berendezést közösen vásárolták, így az a vagyontársasághoz tartozik,
- 4.) felperes az elköltözésekor magával vitt 8.000.000,- Ft készpénzt,
- 5.) a használati-cikk-kereskedés árukészlete nem tartozik a vagyontársasághoz, mert az alperes kizárólagos vállalkozása, amelyet alátámaszt az is, hogy a felperes bérleti szerződés alapján biztosít neki helyet az ingatlanon,
- 6.) a felperest az alperes nem bántalmazta.

Ebből következően az alperes részletes és mindenre kiterjedő bizonyítási eljárás lefolytatását kéri a bíróságtól a vagyon megosztása és a gyermekelhelyezés kérdésében (akár orvos-szakértő kirendelését is).

Az eljáró bírónak nem volt könnyű dolga, ahogy véleményem szerint a jogi képviselőknek sem. Nekem is több hónap kellett - főleg kezdő jogászként - ahhoz, hogy átlássam ezt a szerteágazó, sokféle

---

9 Felperesi ideiglenes intézkedés iránti kérelemben felperes előadása

jogintézményt magában foglaló jogesetet. Egyrészt volt a házasság felbontása iránti kérelem, amelyről döntenie kellett a bíróságnak, ezen kívül voltak a járulékos kérdések (gyerektartás, kapcsolattartás, gyerekelhelyezés), illetve a közös vagyona tartozó ingóságok és az ingatlan, amelynek kérdéses volt a minősége: közös vagyona vagy különvagyona? Már az eljárás elején érzékelhető volt, hogy szakértőkre lesz szükség több kérdésben is, illetve, hogy ez nem egy rövid néhány tárgyalásos eljárás lesz.

A házasság felbontását mindkét fél kérte, így ebben a kérdésben a bíróságnak nem kellett bizonyítási eljárást folytatnia.

A gyerekelhelyezés kérdésében alapanyagot jelenthetett volna a kiskorú veszélyeztetése miatt indult büntetőeljárás eredménye, azonban a két eljárás egymással párhuzamosan indult meg, így kettő év eltelt, mire a büntetőeljárásban jogerős döntés született. A polgári peres eljárásban azonban a bíróságnak le kellett folytatnia e körben is a bizonyítási eljárást (pszichológus szakértő, környezettanulmány, iskolai vélemények beszerzése, jövedelemigazolások).

A közös vagyont érdemes két részre bontani, az ingóságok vonatkozásában a használat befolyásolta a megegyezés lehetőségét, tekintettel arra, hogy valamennyi ingóság alperes használatában maradt. Ebből az következett, hogy amelyik ingóságot az alperes az ő kizárólagos tulajdonába kérte adni, annak az értékét magasabb összegben, amelyiket pedig átengedte volna felperesnek, annak értékét alacsonyabb összegben jelölte meg. Így kialakult az idő múlásával egy olyan helyzet, amelynek az lett a következménye, hogy vagy „beadja valamelyik fél a derekát”, vagy több különböző tárgyszakértő kirendelésére lesz szükség, amelynek viszont nem lett volna kevés költsége (tárgyszakértő - berendezési tárgyak, könyvszakértő - vállalkozói vagyona, műszaki szakértő - két gépkocsi).

Az ingatlan kérdésköre volt a legbonyolultabb, mert felperes álláspontja szerint az ingatlan különvagyona képezte, alperes álláspontja szerint viszont közös beruházás volt az építkezés. Itt is elkerülhetetlennek látszott az ingatlanforgalmi szakértő kirendelése, amely így is lett, sőt egy nem is lett elegendő.

3. Az első tárgyalás

Az első tárgyaláson minkét fél előadta álláspontját, kereseti kérelmét, illetve ellenkérelmét.

A 2006. május 24. napjára kitűzött tárgyalás jegyzőkönyve szerint a felek az alábbiakat adták elő:

Felperesi képviselő továbbra is fenntartja a korábbiakat: a kereseti kérelemben foglaltakat és az ideiglenes intézkedés iránti indítványt is. Az utolsó közös lakóhelyül szolgáló ingatlan vonatkozásában előadta, hogy az ingatlan azért felperesi különvagyon, mert az építkezés még a házasságkötés előtt megkezdődött, azt teljes egészében a felperesi szülők finanszírozták. Igaz, hogy alperes barátai dolgoztak ott, azonban nem ingyen, hanem a felperes szülei fizették ki őket. Alperes 1999-ben kapott munkát, előtte munkanélküli, illetve katona volt. Alperesi szülők nem támogatták a feleket anyagilag.

Alperesi képviselő elmondja, hogy a házasság felbontását nem ellenzik, azonban kérik a gyermekeket az alperesnél elhelyezni, amennyiben a felperesnél helyezné el a bíróság a gyermekeket, arra az esetre a tartásdíj mértékét és a láthatás mértékét nem vitatják.

Az ingatlan vonatkozásában előadta, hogy házastársi közös vagyon címén a felek $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ arányú közös tulajdonában áll. Erre vonatkozóan viszontkereseti kérelmet terjesztett elő vállalva az illeték lerovását.

Felperes személyes meghallgatása során előadta, hogy életközösségük végleges megszakadásaként 2006 áprilisát jelöli meg. Okként alperes elmondta, hogy alperes szenvedélyes játékos, játékgépezik, tovább fizikailag bántalmazza. A házasság előtt élettársi kapcsolatban nem éltek együtt.

Az utóbbi veszekedések hatására a gyermekek elhidegültek az édesapjuktól, már olyan is van, hogy nem akarnak beszélni vele telefonon sem. Alperesnek a gyerekekkel való kapcsolata onnantól kezdve romlott meg, hogy 2006 februári visszaköltözésük után tettelesen bántalmazta a felperest.

Alperes játékszenvedélye miatt történtek a veszekedések. Alperes játékszenvedélye olyan mértékű, hogy általában heti rendszerességgel játszik, kb. 50.000,- Ft-tól - 1.000.000,- Ft-ig terjedő nagyságrendű összegekig játszik el pénzt. Alperesnek az az álláspontja, hogy ez az ő pénze, nem pedig közös, ehhez a felperesnek semmi köze nincsen.

Alperes személyes meghallgatása során előadta, hogy ő is kéri a házasság felbontását, az életközösség megszakadásának időpontját ő is 2006. április 7. napjában jelölte meg. A családi ház építkezéséről, költségvetéséről és arról, hogy az ő szülei milyen összeggel támogatták őket nyilatkozni nem tudott. Cáfolta, hogy szenvedélybeteg lenne, cáfolta, hogy bántalmazta volna a felperest. Előadta, hogy nincs tudomása rendőrségi ügyről. Azt nyilatkozta, hogy mindkét autó a nevéen van, a Volkswagen típusú autót nem adná oda használatra felperesnek.

A felperes ezen a tárgyaláson előadta, hogy amennyiben az alperes vállalja a részére 50.000,- Ft összegű gyermektartásdíj megfizetését, abban az esetben az ideiglenes intézkedés iránti kérelmét visszavonja, és vállalja, hogy alperes számára minden páros hétvégén szombat 9 órától vasárnap 18 óráig biztosítja a gyermekek láthatását, és ő is azon lesz, hogy ez zökkenőmentesen megtörténjen.

Alperes ugyanezen tárgyaláson vállalta a tartásdíj megfizetését, kérte, hogy a gyermekeket szombat 8 órától vasárnap 18 óráig vihesse el.

A bíróság a tárgyalást mint első tárgyalást elhalasztotta, és felhívta a feleket, hogy 3 hónapon belül írásban kérhetik a tárgyalás folytatását, ellenkező esetben a per megszűnik.

4. A folytatás

Felperesi jogi képviselő a tárgyalást követően a 2006. június 7. napján érkezett beadványában kérte az eljárás folytatását.

Felperesi jogi képviselő 2006. július 10. napján érkezett beadványában bejelentette, hogy a tárgyaláson vállalt tartásdíj megfizetését alperes nem teljesítette azóta sem. Egyúttal csatolta a bíróság számára a Komáromi Rendőrkapitányságon folyamatban lévő alperes ellen, kiskorú veszélyeztetése miatt indított bűnügyben készült igazságügyi orvosszakértői lelet és vélemény másolatát, amelyből kiemelte a következőt: „a gyermekek jelzett psyches állapota, az apai viselkedéssel ok-okozati összefüggésbe hozható, ami veszélyeztetettségüket megalapozza az apa részéről”.

A bíróság megkereste a rendőrséget, hogy a folyamatban lévő büntetőügy iratainak másolatát küldje meg számára hivatalos használatra akként, hogy azok a 2006. november 3. napjára kitűzött tárgyaláson rendelkezésére álljanak.

A felperesi képviselő 2006. november 2. napján becsatolt a bíróságra egy előkészítő iratot, amelyben a per egyik tárgyát képező ingatlannal kapcsolatos felperesi nyilatkozatokat adja elő, valamint ezen előkészítő irathoz csatol több az ingatlannal kapcsolatos iratot, számlákat.

5. A második tárgyalás

A 2006. november 3. napján megtartott tárgyaláson felperesi jogi képviselő előadta, hogy a házasság felbontását továbbra is kéri, valamint kéri a gyermekek felperesnél történő elhelyezését. A tartásdíj összegét 20-20 %-ban jelöli meg, legalább 25-25 ezer forintban. Mivel alperessel nem sikerült megegyezniük, ezért házassági vagyoni keresetet is előterjeszt, és kéri a közös vagyon megosztását is. Költségmentességi kérelmet előterjesztett. A közös vagyon vonatkozásában vállalta, hogy szabályszerű kereseti kérelmet terjeszt elő pontos ingóvagyon leltárral együtt.

A vagyoni kérdések körében a felperesi képviselő akként nyilatkozik előzetesen a tárgyaláson, hogy a felperes a vagyont akként látja megoszthatónak, hogy az utolsó közös lakóhelyül szolgáló ingatlan a felperes különvagyon, az alperes nevében lévő IVECO az alperes tulajdonába, a felperes nevében lévő Volkswagen autó a felperes kizárólagos tulajdonában kerüljön, kérve alperestől annak kulcsait és kódját, illetve az autó kiadását. A használt cikk kereskedés tárgyai alperes tulajdonába kerülnének. A lakás berendezési tárgyai pedig a felperes tulajdonába kerülnek. A felperes birtokában lévő kassza pénztartalma - melynek kulcsa alperesnél lelhető fel - ezt a felek közösen felbontva az összeget megfizetnék.

Alperesi jogi képviselő - akinek személye időközben megváltozott - a tárgyaláson csatolta be ellenkérelmét a házasság felbontása és a gyermekelhelyezés vonatkozásában. A felperesi képviselő által a tárgyaláson előadott „vagyoni rendezési terv” vonatkozásában azt nyilatkozta, hogy érdemi, szabályszerű vagyoni kereseti kérelemre fog tudni ellenkérelmet előterjeszteni.

Egyebekben azért alperesi jogi képviselő nyilatkozott arról, hogy álláspontjuk szerint alperes $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ arányú ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosa az utolsó közös lakóhelyül szolgáló ingatlannak. Itt nyilatkozta alperesi jogi képviselő azt is, hogy igaz ugyan, hogy a felperes nevében lévő telket tartási szerződéssel felperes szerezte meg, azonban a tartást már közösen teljesítették a felperes nagyapja felé. A felépítmény pedig már a házassági életközösségük fennállása alatt készült. Itt utalt először arra is a jogi képviselő, hogy tekintettel arra, hogy az egyik gyermek nevében szerepel egy családi házas lakóingatlan, így a felperes lakhatása megoldott. Előadta továbbá, hogy az ingóvagyon leltár szerinti értékének felére tartanak igényt, illetve ezen értékben kérik az ingók megosztását. A két gépkocsi vonatkozásában előadta, hogy azok értéke 1.500.000,- Ft és 3.500.000,- Ft, így nem elfogadható az a felperesi javaslat, hogy egy-egy autó kerüljön a felekhez az értékkülönbség rendezése nélkül. A pénzkazetta vonatkozásában továbbra is fenntartották azt az álláspontot, hogy abban 8.000.000,- Ft volt, így ennek fele-fele arányú megosztását kérte alperes.

Abban legalább egyező nyilatkozatot tettek ezen a tárgyaláson, hogy az életközösségük 2006. április 7. napján szakadt meg.

Az írásban benyújtott, alperesi jogi képviselő által előterjesztett ellenkérelem szerint alperes nem ellenzi a házasság felbontását, azonban továbbra is kéri a gyermekek nála történő elhelyezését, véleménye szerint a felperesi anya alkalmatlan a gyermeknevelésre. Indítványozza igazságügyi elme-orvosszakértő és pszichológus szakértő perbe való bevezetését. Előadta, hogy felperes alaptalanul vádaskodik, minden lehetséges ürüggyel eljárásokat kezdeményez alperessel szemben. Az egyik rendőrségi ügy lezárult azzal, hogy semmilyen cselekményt nem róttak az alperes terhére, a másik még folyamatban van. *(Itt jegyzem meg, hogy ez az eljárás lesz a „sorsfordító” a gyermekelhelyezés kérdéskörében a jelen eljárásban.)*

6. Tudja valamelyik fél vagy a jogi képviselőik, hogy ki mit akar egyáltalán?

Itt még véleményem szerint egyik fél sem tudta pontosan, hogy mit akar, a jogi képviselők pedig nem voltak tisztában azzal, hogy milyen bizonyítékok vannak a kezükben, amelyet felhasználhatnának. Ezt követően elindult egy hosszas bizonyítási eljárás ebben az ügyben, amely rengeteg tanú meghallgatásából, több különböző szakterületet érintő szakértő kirendeléséből, helyszíni szemlékből,

rengeteg előkészítő iratból, tárgyalásból állt. Én személy szerint örülök annak, hogy a legnehezebb részeinél jelen lehettem az eljárásban, mert nagyon sokat lehetett tanulni belőle.

7. Az ideiglenes intézkedés

Miután a 2006. november 3. napján megtartott tárgyaláson az alperesi képviselő terjesztett elő ideiglenes intézkedés iránti kérelmet a rendes és a rendkívüli kapcsolattartás vonatkozásában, a felperes pedig ehhez hozzájárult, illetve ismételten kérte a gyermekek vonatkozásában ideiglenes intézkedés meghozatalát a gyermektartásdíj megállapítására, ezt követően 2006. november 9. napján a bíróság végzésében a Pp. 156. §-ában foglaltak alapján ideiglenes intézkedéssel rendezte a kapcsolattartást alperes és a gyermekek között, valamint kötelezte alperest a gyermektartásdíj fizetésére.

A kapcsolattartást a bíróság akként szabályozta ideiglenes intézkedéssel, hogy a rendes kapcsolattartás jogát alperesi apa minden páros héten péntek 17 órától vasárnap 18 óráig, továbbá minden keddi napon 17 órától 19 óráig gyakorolhatja az elvitel jogával. Amennyiben a rendes kapcsolattartásra az alperesi apának fel nem róható okból nem kerül sor, úgy a hétvégi láthatás a kimaradt hétvégét követő páratlan hétvégén pótolható. Alperesi apa a rendkívüli kapcsolattartás jogát minden páros ünnep második napján 9 órától 18 óráig gyakorolhatja, valamint az iskolai szünetek második fele időtartamában; a nyári szünetben pedig 2*2 hétig összefüggően gyakorolhatja az elvitel jogával. A nyári kapcsolattartás kezdő időpontja - megegyezés hiányában - július 1. napja, illetve augusztus 1. napja.

A bíróság ideiglenes intézkedéssel kötelezte alperesi apát, hogy minden hónap 15. napjáig havonta előre esedékesen fizessen meg gyermekei tartására gyermekenként 20-20.000,- Ft határozott összegű tartásdíjat felperes kezeihez.

A bíróság indokolásában rögzítette, hogy tekintettel arra, hogy az alperes nem ellenezte, illetve mivel a felek közti várható konfliktushelyzetek megelőzése érdekében is célszerű, ezért a bíróság az ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek helyt adott. Rögzítette továbbá, hogy a felperes 25-25.000,- Ft összegű, azaz mindösszesen 50.000,- Ft összegű gyerektartásdíj megfizetésére kérte kötelezni alperest. Alperes összesen 25.000,- Ft, azaz gyermekenként 12.500-12.500,- Ft megfizetését vállalta. A felek jövedelmi és vagyoni

viszonyaikra vonatkozó nyilatkozatainak vizsgálata alapján a bíróság mindent figyelembe véve - a bizonyítási eljárás jelen szakaszában - a gyermekekénti 20-20.000,- Ft határozott összegű, átlagos mértékű gyermektartásdíj összeget látta a gyermekek szükségleteihez és a szülők vagyoni teljesítőképességéhez egyaránt igazodónak.

Ezt követően felperes átmenetileg kicsit megnyugodhatott, mivel már legalább a gyermekek vonatkozásában ideiglenes intézkedés volt a kezében.

8. Most kezdődik a neheze...

Az eljárás következő szakaszában tömegével jelentették be a felek tanúikat, akiknek meghallgatását a közös vagyon, leginkább az utolsó közös lakóhelyül szolgáló - tulajdoni viszonyaiban vitatott - ingatlan építkezésének körülményeire vonatkozóan kérték.

9. A felperes vagyoni jogi kereseti kérelme

2007. január 8. napján érkezett meg a bíróságra a felperesi házassági vagyoni jogi kereset, amelyben először szerepel az ingatlan értéke: 15 millió forint. *Ezt azért tartom fontosnak kiemelni, mert ez később nagyon vitatott kérdés lesz, még az igazságügyi ingatlanforgalmi szakértő szakvéleményének elkészülte után is.*

A felperes által felvázolt vagyonmérleg alapján kérte kötelezni alperest 147.000,- Ft megfizetésére, azzal, hogy az egyik autó az alperesé, a másik autó a felperesé lesz, illetve a felsorolt ingóságok közül a két gyerekszoba ingóságai a gyerekek tulajdonában és használatában maradjanak, a konyha, a két nappali, a fürdőszoba és a mellékhelyiség ingóságai a felperes tulajdonába, míg a hálószoba és a használatcikk kereskedés ingóságai az alperes tulajdonába kerüljenek.

Ekkor kezdődtek a problémák, innentől kezdve tárgyalásról tárgyalásra változtatták a felek az álláspontjukat arról, hogy kit mit szeretne, és milyen értékben.

10. A harmadik tárgyalás

A 2007. január 10. napjára kitűzött tárgyaláson jegyzőkönyvben rögzítésre került, hogy a felek az előző tárgyalást követően az ügynevezett pénzkazettát közösen felnyitották, abban 2.950.000,- Ft készpénz és 4.270 kúna volt, amelyet a felek elfeleztek, erről jegyzőkönyv is készült, ezért a felek akként nyilatkoznak, hogy ez az összeg a továbbiakban nem tárgya a pernek.

Ezen a tárgyaláson arról, hogy a ház milyen készültségi állapotban volt a házasságkötésük idején, nagyjából egyformán nyilatkoztak a felek.

A tárgyaláson folyamatosan arról nyilatkoztak a felek, hogy ki mennyi pénzt investált az építkezésbe, és hogy ez a pénz honnan származott, kinek milyen jövedelme volt ekkor, kinek mennyit segített a családja. Felperes ekkori nyilatkozata szerint a ház bekerülési költsége 5.000.000,- Ft volt, amelyet teljes egészében az ő szülei finanszíroztak.

A gyermekek szobáiban található ingóságokat ekkor a felek egyező nyilatkozattal kivenni kérték a vagyonleltárból tekintettel arra, hogy azt egyezően mindketten a gyermekek tulajdonaként tartják nyilván.

11. A negyedik tárgyalás

A márciusi tárgyaláson eljáró bíró végigegyeztette az ingó vagyonleltárban feltüntetett tárgyakat a felekkel a típusuk, az értékük és annak vonatkozásában, hogy melyikük tart rá igényt. Itt már a felperes által megszerezni kívánt személygépkocsi vonatkozásában elhangzik, hogy azt a részére alperes többszöri kérés ellenére nem adta ki, és már sérülések láthatóak az autón, így arra felperes már nem tart igényt. Alperes erről akként nyilatkozik, hogy mivel a saját költségén szervizeltette, műszakiztatta, gépjárműadót fizet utána, ezért ő a költségei megtérítését követően hajlandó csak kiadni az autót felperes részére.

Itt jön be a „képbe” alperes élettársa: felperes a tárgyaláson akként nyilatkozik, hogy 2006 novembere óta a gépkocsit az alperes élettársa használja, és ő ehhez nem járult hozzá.

A tárgyaláson tovább folyt a nyilatkozattétel az ingatlannal kapcsolatos kérdések és a felek jövedelmi viszonyai vonatkozásában.

2007. május 2. napján felperes a bírósági nyilvános ügyfélfogadáson jegyzőkönyvbe foglaltatta, hogy az alperes és a gyermeke kapcsolattartásának az ideiglenes intézkedésben foglaltak szerinti végrehajtása során problémák merültek fel, kéri a kapcsolattartás szabályozásának pontosítását.

12. Az ötödik és a hatodik tárgyalás

Ezt követően 2007. június 1. napján és június 18. napján tartott a bíróság tárgyalást, amelyeken alperesi jogi képviselő megjelenni nem tudott, a bíróság korábbi felhívásában foglaltaknak pedig nem tett eleget részletes nyilatkozat megtételével.

A június 18. napján megtartott tárgyaláson a bíróság ismét az ingatlan vonatkozásában hallgatott meg tanúkat. A tárgyalás végén kifejezetten felhívta az alperest arra, hogy egyértelműen nyilatkozzon, hogy az ingatlannal kapcsolatos tulajdonjog megállapítására vonatkozó viszontkereseti kérelmet terjesztett-e elő; amennyiben igen, úgy jelölje meg az ingatlan értékét, az igényelt tulajdoni hányadot, és annak 6 % összegű viszontkereseti illetéket rójon le. Mindezek hiányában a bíróság a pert a viszontkereset vonatkozásában a Pp. 157. § a) pontja, a Pp. 130. § (1) bekezdés i) pontja, a Pp. 95. § (3) bekezdése alapján meg fogja szüntetni.

13. Az ideiglenes intézkedés kiegészítése

2007. július 2. napján kelt végzésével a bíróság a korábbi ideiglenes intézkedését kiegészítette azzal, hogy a gyermekek átadás-átvételének helyszínét rögzítette, illetve rögzítette, hogy az átadás-átvételre jogosult személyek a szülők. A végzés indokolásában a bíróság megjegyzi, hogy alperes kérte, hogy a bíróság jogosítsa fel a gyermekek átadás-átvétel elhozatalára élettársát is, azonban a 149/1997. (IX.10.) Korm.r. 28. § (1) bekezdése szerint a gyermekkel való kapcsolattartásra (ezen belül átadás-átvétel elhozatalra) jogosult személyek között a szülő élettársát nem nevesíti. (a jelenleg, 2015-ben hatályos szabályok szerint sem) A bíróság indokolásában azt is rögzítette, hogy a kapcsolattartás ideiglenes

szabályozásának célja elsősorban a szülő-gyermek láthatás biztosítása, amely viszont alperesi apa egyébirányú elfoglaltsága esetén akkor sem valósul meg, ha az élettárs a gyermekeket a láthatás időtartamában elhozza. A bíróság figyelemmel volt továbbá a felek szélsőségesen megromlott viszonyára is.

A felperesi jogi képviselő 2007. szeptember 11. napján előterjesztette a következő előkészítő iratát, amelyben fenntartotta korábbi kereseti kérelmét, annyi kiegészítéssel, hogy kérte alperes kötelezését felperes részére többlehasználati díj megfizetésére. Itt már az ingatlannal kapcsolatos tanúk meghallgatásán túl komoly érdemi bizonyítási indítványokat terjeszt elő felperesi jogi képviselő: előadja, hogy alperesi jogi képviselő fél éven keresztül nem tett nyilatkozatot annak ellenére sem, hogy őt a bíróság már kétszer felhívta rendbíróság terhével, így ezzel már igencsak perelhúzó magatartást tanúsít. A többlehasználati díj iránti igény vonatkozásában felperesi jogi képviselő előadta, hogy alperes már élettársát is beköltöztette a felek utolsó közös lakóhelyéül szolgáló, felperes álláspontja szerint az ő 1/1 arányú kizárólagos tulajdonát képező ingatlanba. Felperesi jogi képviselő indítványozza ingatlanforgalmi szakértő kirendelését. Felperesi jogi képviselő leírja azt is, hogy a nagyobbik gyermeknek komoly egészségügyi problémái jelentkeztek, és emiatt kórházba került, az orvosi utasítások szerint vérnyomáscsökkentő gyógyszer szedését, rendszeres testmozgást, só- és kalóriaszegény étrendet, és súlycsökkentést javasolt a kezelő orvos, ezen túlmenően rendszeres vérnyomásmérést, annak vérnyomásmérlőben való rögzítését javasolta az orvos. A gyermekek elmondása szerint alperes ezeknek nem tesz eleget a kapcsolattartások idején.

Felperesi képviselő megkereste továbbá az iskolát, hogy a gyermekek osztályfőnökeit néhány kérdés vonatkozásában nyilatkoztassa, azonban az iskola igazgatójától az a válasz érkezett, hogy a tanulókról írásbeli jellemzést csak a bíróság megkeresésére adhatnak ki. Felperesi jogi képviselő erre való tekintettel indítványozza, hogy a bíróság keresse meg az iskolát, ezt felperes az alperesnek a gyermekek gondozására való alkalmatlanságának bizonyítása miatt tartja indokoltnak.

14. A hetedik tárgyalás

A 2007. szeptember 14. napján megtartott tárgyaláson felperesi képviselő indítványozta mindkét fél lakóhelyéről környezettanulmány beszerzését, továbbá a gyermekek iskolai jellemzésének beszerzését, illetve pszichológus szakértő kirendelését.

Alperesi jogi képviselő ismételten előadta, hogy a pszichológus szakvélemény tükrében felperes elme orvosi vizsgálatát fogják indítványozni. A gyermekelhelyezéssel kapcsolatban tanúbizonyítási indítványt tett arra vonatkozóan, hogy a gyermekek jól érzik magukat az apai környezetben.

A bíróság a tárgyalást elhalasztotta azzal, hogy pszichológus szakértőnek a perbe való bevezetését rendelte el, kötelezte alperesi jogi képviselőt az elmulasztott nyilatkozatok pótlására, valamint megkeresi az illetékes polgármesteri hivatalt a környezettanulmányok elkészítésére, továbbá megkeresi a gyermekek iskoláját a perbeli gyermekek iskolai jellemzésének beszerzése végett.

Környezettanulmány beszerzése

A bíróság végzéssel kereste meg az illetékes polgármesteri hivatalt a környezettanulmány elkészítésére, amelyben az alábbiak szerepeltek: a környezettanulmány térjen ki

- az ott lakók, jövedelmi, vagyoni viszonyaira,
- a lakás és a berendezés tulajdoni viszonyaira,
- az eltartottak számára,
- a lakásberendezés színvonalára, minőségére, tisztaságára,
- az egyes helyiségek (szobák) használati viszonyaira,
- házi munka megosztására,
- a család és a szomszédok viszonyára,
- a környezettanulmányt végző személy által látottak alátámasztják-e az ott lakók által elmondottakat.

15. Iskolai vélemény beszerzése

A bíróság végzéssel megkereste a gyermekek iskoláját is iskolai jellemzésük megküldése végett, az alábbiak szerint: a jellemzés térjen ki

- a gyermekek tanulmányi eredményére, annak esetleges változásaira,
- a gyermekek osztályközösségbe való beilleszkedésének kérdésére,
- a gyermekek pedagógusokhoz való viszonyára,
- szülők és az intézmény közti együttműködés kérdésére (érdeklődnek-e a szülők a gyermekek után stb.)
- a gyermekek ruházata, iskolai felszerelése megfelelő-e,
- a gyermekek otthoni körülményeinek olyan esetleges változásaira, amely az iskola számára is értékelhető.

16. Pszichológus szakértő kirendelése

A bíróság 2007. szeptember 17. napján kelt végzésével kirendelte továbbá az igazságügyi pszichológus szakértőt is. A szakértő feladatául a következőket jelölte meg: a peres felek, valamint peres felek gyermekei, továbbá alperes élettársának személyes vizsgálatát követően nyilatkozzon a szakértő a következőkre:

- a felperesi szülő, az alperesi szülő, illetve alperes élettársának gyermeknevelési képességeiről, a gyermekekkel kapcsolatos felelősségtudatáról;
- a gyermekek és az egyes szülők, valamint a gyermekek és az alperes élettársának egymáshoz való érzelmi viszonyulásáról, kötődéséről vagy azok esetleges hiányáról;
- a gyermekek egymáshoz való kötődéséről;
- a gyermekeknek az anyai, illetve az apai - tágabb értelemben vett - lakókörnyezethez viszonyulásáról (lakóhely, nagyszülők, rokonság stb.);
- a gyermekláthatás jelenlegi - ideiglenes intézkedéssel történő - szabályozása a gyermekek pszichés igényeinek megfelel-e, amennyiben az anyánál kerülnének elhelyezésre (ugyanezen rendszer szerinti anyai láthatás megfelelő volna-e a gyermekek igényei szerint az apánál történő elhelyezés esetén).

Minkét fél további kérdéseket intézett a szakértőhöz, annyit emelnék ki közülük, hogy alperes felperes esetleges betegségére próbál választ kapni a szakértőtől, felperes pedig arra, hogy alperes a korábbi bántalmazások tükrében alkalmas-e a gyermeknevelésre, illetve, hogy a gyermekek elmondása szerint a fiúgyermek egészségügyi problémáinak kezelésére szolgáló javaslatokat (diéta, vérnyomásnapló) betartja-e.

Alperesi jogi képviselő - a többszöri felhívás eredményeképpen - 2007. szeptember 24. napján előterjesztette viszontkereseti kérelmét az ingatlan vonatkozásában, egyúttal kérte, hogy a bíróság rendelje el az ingatlanra a házassági vagyoni jogi per indításának tényének feljegyzését az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 17. § (1) bekezdésében o) pontja és 64. § (1) bekezdésének d) pontjában foglaltak alapján. (a jelenleg, 2015-ben hatályos szabályok szerint 17. § 18.1. pont és a 64. § (1) bek. d) pont)

Viszontkeresetet terjesztett elő továbbá arra vonatkozóan, hogy a gyermekeket a bíróság alperesnél helyezze el, illetve kötelezze felperest alperes részére mindenkor jövedelme 20-20 %-át kitevő, de legalább 25-25.000,- Ft összegű gyermektartásdíj megfizetésére. A kapcsolattartás szabályozását is kérte megállapítani a felperes és a gyermekek vonatkozásában.

A környezettanulmányok és a gyermekekről készült iskolai jelentések semmi különöset nem tartalmaznak, esetleg annyi említésre méltót, hogy a gyermekek rendezetten, tisztán, felkészülten járnak iskolába, illetve hogy az édesanya jár szülői értekezletre, és ő érdeklődik a gyermekek iránt. Ezt alperes egyik beadványában azzal magyarázza, hogy a problémák elkerülése végett nem megy az iskolába érdeklődni.

2007. november 14. napján megérkezett a bíróságra az igazságügyi pszichológus szakértő szakvéleménye is.

A szakértői vélemény érdekes vizsgálati szempontokat és vizsgálatokat tartalmaz:

Rögzíti a szakértő, hogy az édesanya egy hölgy kíséretében megérkezik a gyerekekkel, az apa élettársával együtt pár perccel később, a szakértő invitálta őket, azzal a szándékkal, hogy fontos számára, hogy ilyenkor „ki hogy „áll” a gyermekekhez, odaülnek-e a gyermekek mellé vagy teljesen elkülönülnek”. A

szakértői vizsgálta során az anya, az apa és az apa élettársa esetében Rorschach-, Kétprofilos Szondi-teszt, Wagger-teszt került alkalmazásra. A gyermekek esetében Düss-teszt, Családrajz, Ház-teszt, Kontroll-Ház-teszt, Ablak-teszt, Három-kívánság-teszt és Rorschach-tesztet alkalmazott a szakértő. A szakértői vizsgálat eredménye szerint egyik felnőtt esetében sem mutatható ki a gyereknevelésre való alkalmatlanság, a gyerekek viszont az anyához és az anyai környezethez kötődnek jobban. Rögzíti a szakértő azt is, hogy ő arra utaló okot nem talált, amely indokolná a felperes elme-orvosszakértő általi megvizsgálását.

Alperes második jogi képviselőjének megbízása 2007. december 15. napján megszűnt.

A bíróság a következő tárgyalást 2008. február 18. napjára tűzte ki. A szakértő díját 181.321,- Ft-ban állapította meg.

17. A nyolcadik tárgyalás

A februári tárgyaláson a felperesi jogi képviselő elfogadta a pszichológus szakvéleményt és az abban foglaltakra tekintettel kérte részítélet meghozatalát a házasság felbontása, a gyermekelhelyezés, a kapcsolattartás és a gyermektartásdíj vonatkozásában.

Alperes természetesen nem értett egyet a szakértői véleményben foglaltakkal, továbbá a felperes által megjelölt gyermektartásdíj összeget sokallta.

A bíróság a jegyzőkönyvben rögzítette, hogy a feleknek a gyermekelhelyezés, tartás, kapcsolattartás körében további bizonyítási indítványuk nincsen. Egyebekben az alperes ezen a tárgyaláson maga is kérte részítélet meghozatalát az említett körben.

A bíróság a következő tárgyalást 2008. március 10. napjára tűzte ki.

Ezt követően a bíróság felhívásának eleget téve felperes becsatolta jövedelme igazolásául szolgáló iratokat. Alperes ezt a következő tárgyaláson tette meg.

18. A kilencedik tárgyalás

A 2008. március 10. napján megtartott tárgyaláson a megidézett négy tanúból három megjelent, őket a bíróság meghallgatta, további bizonyítási indítványuk nem volt a feleknek, a felperesi jogi képviselő ingatlanforgalmi szakértő kirendelését indítványozta. Alperes ekkor akként nyilatkozott, hogy ő bármikor hajlandó lenne megegyezni a felperessel, a gyermekekre és a vagyonra vonatkozóan is akkor, hogyha tisztességesen lenne hajlandó elválni. Elmondja, hogy az édesapja meghalt, a testvére alkoholista, semmije sincsen, csak az a 15 évi munka, amit a felperes családjában dolgozott. A felperes szerint neki ezért a 15 évi munkáért semmi sem jár. Hogyha a felperes kifizeti neki a ház felének értékét kb. 13.000.000,- Ft-ot, meg a két autót elosztanák fele-fele értéken, akkor innentől kezdve befejezhetnék ezt az eljárást. A ház legalább 25-30.000.000,- Ft-ot ér, 200 m²-es, csak a térkövezés volt 1.500.000,- Ft.

A bíróság a következő tárgyalást 2008. április 14. napjára tűzte ki.

A felperesi jogi képviselő 2008. március 27. napján tájékoztatta a bíróságot, hogy a Tatabányai Városi Bíróságon alperes ellen kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt folyamatban lévő büntetőügyben a bíróság meghozta elsőfokú ítéletét, amelyben úgy határozott, hogy alperes elkövette a két rendbeli kiskorú veszélyeztetésének büntettét, és ezért vele szemben felfüggesztett szabadságvesztés büntetést szabott ki. Az ítélet még nem jogerős.

Összegezte egyúttal felperesi jogi képviselő az eddigiek alapján módosított kereseti kérelmét arra vonatkozóan, hogy kinek mi kerüljön a tulajdonában, a korábban megjelölt értékek változatlanul hagyásával.

A felperes megtérítési igényének összege ekkorra megváltozott tekintettel arra, hogy közel két éve alperes használ mindent, és felperes már nem tart igényt a személygépjárműre annak állapota miatt.

19. A tizedik tárgyalás

A 2008. április 14. napján megtartott tárgyaláson a vagyoni kérdésekben nyilatkoztatta eljáró bíró a feleket, várva azt, hogy esetleg közelednek egymáshoz álláspontjaik. Az ingatlan berendezési tárgyait ismét végigvette velük egyesével az eljáró bíró, hogy melyik fél szerint milyen értéket jelentenek, illetve hogy melyik fél mire tart igényt. Ennek az lett a következménye, hogy felek egybehangzóan kérték tárgyszakértő kirendelését az ingóságok értékének meghatározására, és megállapodtak abban, hogy a

tárgyszakértő által meghatározott értéken valamennyi berendezési tárgy a felperes kizárólagos tulajdonába fog kerülni a szakértő által meghatározott érték fele összegének kifizetése mellett.

Ezen a tárgyaláson kezdtek a felek azon is vitatkozni, hogy az alperes használatában lévő gépkocsik értékét nagyban befolyásolta alperes használata, ugyanis az autókon a használatból eredő sérülések keletkeztek, hibák jelentkeztek, illetve a szervizelési költségek is felmerültek. Felperesi álláspont szerint mindezek alperes érdekkörében felmerülő kiadások voltak tekintettel arra, hogy a gépkocsikat ő használta.

Erre vonatkozóan a bíróság felhívta alperest a két gépkocsira vonatkozóan az esetleges sérülésekre, javításokra fenntartási költségekre vonatkozó részletes nyilatkozat megtételére, valamint kötelezte a szervízkönyvek, szervízlapok, javítási lapok, illetve számlák becsatolására. ezek becsatolását alperes teljesítette.

20. Az első váratlan fordulat

Álláspontom szerint az eljárás ezen szakaszára igaz először a „váratlan fordulatok” megjegyzésem. Ekkorra van egy nem jogerős marasztaló büntetőítélet alperes ellen. Egészen idáig alperes kérte nála elhelyezni a gyermekeket azzal az indokkal, hogy felperesnek pszichés problémái vannak, beteg. A berendezési tárgyakból álló ingóságok vonatkozásában az álláspontok egyáltalán nem közeledtek egymáshoz sem azok értéke, sem azok természetbeni hovákerülését illetően. A gépkocsik két éves alperes általi használata a gépkocsik vonatkozásában történő megegyezést sem segítette elő. A használtcikk kereskedés ingóságai vonatkozásában sem közeledtek egymáshoz az álláspontok. Az ingatlan vonatkozásában pedig még a szakértő kirendelésére mindenképpen szükség lesz.

Az eljárás ezen szakaszában 2008. április 30. napján alperes ismét meghatalmaz egy ügyvédet, aki eljár a képviseletében. A jogi képviselő a vagyoni kérdések vonatkozásában részletes előkészítő iratot készített a 2008. május 5. napján tartandó tárgyalásra.

Ebben az előkészítő iratban már nem szerepel, hogy az alperes szeretné a gyermekek nála történő elhelyezését, csak annyit rögzít, hogy az alperes gyermektartásdíj vonatkozásában történő százalékos

marasztalását vitatja tekintettel arra, hogy alperes egyéni vállalkozó, és a bírósági gyakorlat szerint ebben az esetben határozott összegű tartásdíjat állapítanak meg.

21. A tizenegyedik tárgyalás

Az „igazi váratlan fordulat” a tárgyaláson történt, amikor alperes akként nyilatkozik, hogy a gyermekek felperesnél történő elhelyezését nem ellenzi, vállalja a jövedelme 20-20 %-ának, minimum 20-20.000,- Ft-nak a felperes részére történő megfizetését 2008. május 1. napjától kezdődően tartásdíjként minden hónap 15. napjáig önkéntes átutalással. A kapcsolattartás tekintetében az ideiglenes intézkedésben írtakat elfogadta, ő is kérte a házasság részítélettel történő felbontását.

Ekkor a vagyon vonatkozásában alperesi jogi képviselő az előkészítő iratban előadta, hogy vitatott a felek életközösségének kezdete, mert amennyiben élettársi kapcsolatban éltek a házasságkötésük előtt, abban az esetben az ingatlanon közösen végzett munkálatoknak nem ugyanaz az értéke. Az életközösség kezdetének időpontját mindenképpen tisztázni szükséges.

A tárgyaláson felperesi jogi képviselő azt nyilatkozta, hogy az ingatlan tekintetében fenntartja, hogy a teljes ingatlan felperes 1/1 arányú tulajdona, mert annak anyagi fedezetét kizárólag a felperes szülei viselték. Azonban felperesi képviselő akként nyilatkozott, hogy felperes vállalja megtéríteni alperes részére az ingatlanon alperessel közösen végzett átalakítások és egyéb munkálatok ½-ed részét.

22. A részítélet

A bíróság ezen a tárgyaláson a korábban rögzítettekkel egyezően részítélettel felbontotta a felek házasságát, felperesnél helyezte el a gyermekeket, a kapcsolattartást az ideiglenes intézkedésben foglaltak szerint szabályozta, illetve kötelezte alperest gyerekenként felperes részére 2008. május 1. napjától kezdődően minden hónap 15. napjáig havonta előre esedékesen megfizetni mindenkor összes jövedelme 20-20 %-át, de legalább 20-20.000,- Ft-ot gyerektartásként.

A bíróságnak a gyermekek elhelyezésével kapcsolatos döntése során nagyon sok tényezőt kell figyelembe vennie, bár a határozat meghozatala előtti utolsó alperesi nyilatkozat már azt tartalmazta, hogy nem ellenzi a felperesi anyánál történő elhelyezést.

Az alapvető gyermeki jogok közé tartozik a gyermek számára legmegfelelőbb elhelyezés, amely a gyermekek jogairól szóló hazai és nemzetközi jogszabályokból egyaránt következik. A Csjt. szabályozása alapján a gyermek elhelyezéséről elsődlegesen a szülők döntenek, megegyezésük hiányában azonban a bíróság határoz.

A gyermekelhelyezés kérdésében való döntés elsősorban a szülők joga. A szülők megegyezése létrejöhet peren kívül, vagy a peres eljárásban kötött egyezés formájában. Olyan megoldást kell választaniuk a szülőknek, amely a gyermek egészséges testi, értelmi és erkölcsi fejlődését a legjobban biztosítja. A gyermek elhelyezése nem lehet alku tárgya. Amennyiben a szülőknek a gyermekelhelyezés kérdésében kötendő egyezése nyilvánvalóan ellentétes a gyermek érdekével, a bíróság azt nem hagyhatja jóvá. A bírói gyakorlat szerint a szülőknek a gyermek elhelyezéséről való megállapodását a bíróságnak hivatalból felül kell bírálnia, hogy megfelel-e a gyermek érdekeinek, és attól hivatalból el is térhet.

Az ismertetett jogesetben álláspontom szerint az eljáró bíró nem hagyott volna jóvá olyan egyezséget, hogy a büntetőeljárásban elítélt alperesi apához kerüljenek a gyermekek, mert az egészséges erkölcsi fejlődésük valószínűleg teljes mértékben nem lett volna biztosítva.

A bíróság döntése alapján történő elhelyezés során a bíróságnak a gyermek elhelyezésével, valamint az elhelyezés megváltoztatásával kapcsolatos eljárása során - kivéve ha elháríthatatlan akadály lép fel - mindkét szülőt meg kell hallgatnia. Indokolt esetben - akkor is, ha a gyermek azt maga kéri - közvetlenül vagy szakértő útján meg kell hallgatni a gyermeket is. Amennyiben a gyermek a 14. életévét betöltötte, az elhelyezésére vonatkozó döntés csak egyetértésével hozható, kivéve, ha az általa választott elhelyezés fejlődését veszélyezteti. A bíróság a gyermeknek az elhelyezésével kapcsolatos álláspontjáról a szülők erre vonatkozó egyező nyilatkozata útján is tájékozódhat.

A gyermek elhelyezésénél figyelembe veendő további szempontokat a Legfelsőbb Bíróság 17. számú irányelve tartalmazza, *amelyre most nem térnék ki részletesen, különösen azért sem, mert itt végül a felek egyező álláspontra jutott, a felperes kérte a gyermekek nála történő elhelyezését, az alperes pedig nem ellenezte.*

Az irányelvből egy szempontot azért mégis kiemelek, amelynek esetünkben jelentősége lett volna: a házasságerőtelenség hatása a gyermekelhelyezésre. A házassági hűséget sértő magatartás jelentheti a családdal szembeni felelőtleniséget, önzést, közömbösséget, éppen ezért vizsgálni kell azt is, hogy milyen körülmények vezettek az életközösség megromlásához. Annak a házasság felbontásának, akinek a magatartása vezetett ehhez, ezen megnyilvánulásai éppen a nevelésre való alkalmatlanságának bizonyítására szolgálhatnak, s - az összes körülményt tekintve - terhére mérlegelendőek bizonyítékként. Az ismertetett jogesetben az alperesnek a felperes irányába tanúsított magatartása lehetett volna a bíróság döntését jelentősen befolyásoló tényező.

A Csjt. a gyermekelhelyezés fogalmát használta arra az esetre, ha a szülők házassága felbontásra került és a közös kiskorú gyermek elhelyezéséről döntenie kellett a bíróságnak. Az új Ptk. a szülői felügyelet gyakorlásáról rendelkezik.

Az új Ptk. főszabályként mondja ki a közös szülői felügyelet közös gyakorlását mindaddig, amíg a szülők ellentétesen nem állapodnak meg, illetőleg a bíróság nem dönt arról, hogy kit illet meg. A közös szülői felügyelet fennállása független attól, hogy a szülők házastársak-e vagy sem. A szülők különélése nem hat ki közvetlenül és automatikusan a gyermek vonatkozásában a közös szülői felügyelet gyakorlására. Ebben az esetben is közösen gyakorolják a szülői felügyeletet ellentétes megállapodásig vagy a bíróság döntéséig.

Az új Ptk. rögzíti, hogy a különélő szülőknek biztosítaniuk kell a gyermekük kiegyensúlyozott életvitelét a szülői felügyelet közös gyakorlása során is. *Véleményem szerint a vázolt jogesetben a szülők között olyan elmérgesedett helyzet volt, hogy a közös szülői felügyelet szóba sem jöhetett volna, hiszen az ideiglenes intézkedést például amiatt kellett kiegészíteni, hogy ki és hol veszi át a gyermekeket a kapcsolattartás során, mert még ez is vitás kérdés volt.*

A szülők peren kívüli vagy perbeli megállapodásának hiányában az új Ptk. rendelkezései alapján is a bíróság dönt arról, hogy a szülői felügyeletet melyik szülő gyakorolja. A bíróság döntését kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból hozza meg. A bíróság a gyermek testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének legkedvezőbb módon történő biztosításának mérlegelésével határoz. A gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében a bíróság a szülői felügyelet gyakorlásának kérdéséről - szükség esetén - erre irányuló kereseti kérelem hiányában is határoz. (Pp. 290. § (1) bekezdés) Ez a szabály megmaradt az új Ptk. esetében is.

A bíróság a gyermek elhelyezése helyett azt a szülőt jelöli ki, aki a szülői felügyeletet fogja ellátni, a szülői felügyeleti jogokat fogja gyakorolni.

„A bíróság a szülők közötti megállapodás hiányában többnyire csak széles körű bizonyítási eljárást lefolytatását követően, a tanúvallomások, az igazságügyi pszichológus szakértői vélemény, környezettanulmányok, nem utolsósorban a gyermek mint érdekelt véleményének ismeretében kerül döntési helyzetbe, tudja megítélni, hogy melyik szülő biztosíthatja kedvezőbben a gyermek testi, szellemi és erkölcsi fejlődését, figyelemmel arra, hogy az esetek többségében két, a gyermek felügyeletére egyaránt alkalmas szülő között kell választani. Helyesen mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság az egyik eseti döntésében arra, miszerint a gyermek elhelyezése vagy elhelyezésének megváltoztatása nem az egyik vagy másik szülővel szembeni szankció alkalmazásának eszköze. Elsődleges szempont a gyermek mindenképp felett álló érdeke (BH.1995.12.717.). A szülők nevelési alkalmasságának tárgyilagos megítéléséhez az esetek jelentős részében nem mellőzhető a pszichológus szakértő véleményének beszerzése. A szakértői vizsgálat módszereivel kell feltárni a felek személyiségjegyeit, a gyermekhez fűződő érzelmeik mélységét és őszinteségét és mindazt, amiből okszerűen lehet következtetni a nevelési készségekre (BH.2000.5.204.).”¹⁰

Az új Ptk. rögzíti továbbá azt, hogy amennyiben a bíróság a szülői felügyelet gyakorlására az egyik szülőt jogosítja fel, a gyermekétől különélő szülő a szülői felügyeleti jogokat a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével nem gyakorolhatja. A korábbi Csjt. erre az esetre a különélő szülő szülői felügyeleti jogának szüneteléséről rendelkezett.

---

¹⁰ Boros Zsuzsa, Katonáné Pehr Erika, Kőrös András, Makai Katalin, Szeibert Orsolya: Polgári Jog - Családjog; Az új Ptk. magyarázata III/Vl., Budapest, 2013., 261. oldal

A Csjt. szövegének „tömörsége nem hibája a jogszabálynak. Ellenkezőleg: a gyermek megfelelő elhelyezésének megválasztásához rendkívül sok tényezőt kell figyelembe venni, és ezeket nem szabad egymástól elszigetelve vizsgálni. Az elhelyezésnél irányadó valamennyi szempontot a teljesség igénye nélkül nem is lehetne felsorolni, mert a gyakorlat mindig felvethet olyan új helyzeteket, melyek a gyermek érdekét más és más megvilágításba helyezi.”¹¹ A Csjt. rendelkezése „ennek megfelelően összefoglalóan a gyermek elhelyezésével elérni kívánt célt jelöli meg, azt, hogy a szülők válása után a gyermek minden irányú fejlődése az adott körülmények között optimálisan biztosított legyen.”¹² *Az új Ptk. rendelkezése is átveszi ezt, de itt már a szülői felügyelet gyakorlásának elveiként rögzíti ugyanazon szabályt.*

Az általam felhasznált egyik szakirodalom szerzője a gyermek elhelyezésének szempontjait és az elhelyezést befolyásoló tényezőket is összegyűjtötte. Szempontként említ szubjektív és objektív körülményeket. „A gyermek nevelése egyrészt olyan szülői alkalmasságot követel meg, ami a szülő személyiségében rejlik és belülről (szubjektíve) irányítja a magatartását, másrészt azonban az objektív körülmények megfelelőségét is feltételezi. Ez utóbbi tényező az aktuálisan változó társadalmi, gazdasági helyzetben az azonos nevelési készséggel rendelkező szülők esetén elengedhetetlenné teszi a szülők általános életfeltételeinek a mérlegelés körében való értékelését.”¹³ Ezt követően külön-külön kifejti az elhelyezést befolyásoló tényezőket is: a szülők alkalmassága a gyermek nevelésére, érzelmi kötődés - az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleménye, állandóság, a testvérkapcsolat jelentősége, - adott esetben - a házastársi hűséget sértő magatartás.

„A bizonyításnak a Pp. 206. §-a szerinti mérlegelése során azonban az egyes bizonyítékok súlya az általánostól eltérhet. A tanúvallomások bizonyítóereje az elhelyezési perekben jelentkező érzelmi motívumok mellett különösen akkor kisebb jelentőségű, ha a felek hozzátartozói tesznek tanúvallomást, de a magukat érdektelennek valló tanúk is gyakran elkötelezettek egyik vagy másik fél mellett, illetve információik egyoldalúak.”¹⁴

---

11 Dr. Bencze Lászlóné: Gyermekelhelyezés, gyermektartás; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1998. - 34. oldal

12 ugyanonnan - 35. oldal

13 ugyanonnan - 39. oldal

14 Dr. Bencze Lászlóné: Gyermekelhelyezés, gyermektartás; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1998. - 91. oldal

„Kellő körültekintéssel kell mérlegelni a gyermekkel foglalkozó pedagógusok által tett tanúvallomásokot, melyek igen sok esetben értékes adatokat szolgáltatnak a gyermek érzelmi kötődésére, gondozására, a szülők egyéniségére nézve.”¹⁵

„A Pp. 188. §-ában írt szemlét általában helyettesíti a bíróság által beszerzett, a gyámhatóság részéről a felek lakóhelyén készített környezettanulmány.”¹⁶

„Az elhelyezési perek egyik legértékesebb bizonyítási eszköze a bíróság által beszerzett pszichológus szakértői vélemény, amelynek jelentősége azért számottevő, mert a kirendelt szakértő a bírósághoz hasonlóan pártatlan, továbbá objektív módszerekkel tárja fel azokat a tényezőket, melyek egyéb úton történő bizonyítása esetleg kétséges.

A pszichológus szakértő véleményét a jogalkalmazónak a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerint, az egyéb adatok egybevetésével kell értékelési körébe vonnia, bár kétségtelen, hogy a szakértői vélemény általában jelentősebb mértékben befolyásolja a kialakítandó döntést, mint például a tanúvallomások vagy más olyan bizonyítékok, melyek az egyoldalúság lehetőségét rejtik magukban.”¹⁷

Azért tartottam fontosnak a most leírtakat rögzíteni, mert az ismertetett jogesetben a bíróság tulajdonképpen lefolytatta a bizonyítást a gyermekek elhelyezése kérdéskörében, bár a döntését végül nem kifejezetten ezek alapján kellett meghoznia, mivel a felek egyező álláspontra jutottak. A szerző által ismertetett szempontokra, tényezőkre a jogesetünkben elkészült szakértői vélemény, környezettanulmányok választ adnak, azok indítványozásakor megfogalmazott bírósági végzések, valamint a feleknek a szakértőhöz intézett kérdései lefedik ezeket. Megjegyzendő még itt az is, hogy a kiskorú gyermekek életkorára tekintettel fel sem merült az eljárás során, hogy az eljáró bíró személyesen hallgassa meg esetlegesen a gyermekeket, egyébként pedig a szakértőn keresztül megtörtént a meghallgatásuk, elmondhatták: mi történt, hogyan látták a szüleik közötti eseményeket a saját szemszögükből.

---

15 ugyanonnan - 91. oldal

16 ugyanonnan - 92. oldal

17 ugyanonnan - 92. oldal

Álláspontom szerint a jelenleg hatályos jogszabályi keretek között nem lenne könnyű dolga az eljáró bírónak az ismertetett jogeset vonatkozásában döntése meghozatalában. Itt kell megjegyeznem azt a rendelkezést is, amely szó szerint benne volt a régi Csjt.-ben (88. § (1) bekezdés a) pont) és az új Ptk.-ban (4:191. § (1) bekezdése a) pont) is „a bíróság megszünteti a szülői felügyeletet: ha a szülő felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan veszélyezteti”. A jelen esetben még talán erre is hivatkozhatott volna felperes a gyermekelhelyezés vonatkozásában tekintettel az alperes ellen folyamatban volt, és marasztalással zárult büntetőeljárásra, azonban az erre való hivatkozásra végül nem volt szükség.

23. A részítélettel még nem vagyunk túl a nehezen, a java még hátra van

Az eljárás következő szakaszában a vagyoni kérdésekkel kellett már „csak” foglalkozni, a feleknek kellett részletesen előterjeszteni e vonatkozásban nyilatkozataikat, állításaikat, álláspontjukat, és ezt követően kerülhetett sor a különböző szakterületen dolgozó szakértők kirendelésére.

Alperesi jogi képviselő által előterjesztett, részletes építési folyamatokat felvázoló előkészítő iratot követően a felperesi képviselő is előterjesztette a felperesi álláspontot magában foglaló ezirányú előkészítő iratot.

24. A tizenkettedik tárgyalás - újabb váratlan fordulat

A 2008. június 13. napján megtartott tárgyaláson ismét „fordulat” következett be. Egyrészt a korábbi nyilatkozattal ellentétben felperes a házasság fennállása alatt az ingatlanon megtörtént értéknövelő beruházások, felújítások forrását is különvagyonként jelölte meg, illetve a használtcikk kereskedés ingóságainak értékét a korábbi 1.000.000,- Ft-tal ellentétben 2.939.000,- Ft összegben. Ezeken túl a gépkocsik vonatkozásában felperesi jogi képviselő felperesi kereseti kérelmet pontosította akként, hogy mindkét gépkocsit kéri alperes tulajdonába adni az életközösség megszakadásakorai értékeken.

Erre alperesi jogi képviselő akként nyilatkozott, hogy a gépkocsikra vonatkozó felperesi kereseti kérelmet azzal a módosítással fogadja el, hogy a kishaszon-gépjárművet kéri alperes tulajdonába adni az

életközösség megszakadásakor érték felének kifizetése ellenében, a személyautót pedig értékesítsék közösen. Egyébként a kishaszon-gépjármű közös értékesítését sem ellenzi.

Ezt követően felperes akként nyilatkozott, hogy 1.000.000,- Ft készpénzben történő kifizetése ellenében a személyautóval kapcsolatos tulajdoni igényétől eláll. Neki mindegy, hogy alperes vevőt keres a kocsira, vagy saját maga fizeti ki, de tény az, hogy az alperesi ajánlatot a személygépkocsira 1.000.000,- Ft ellenében fogadja el. Vállalta továbbá felperes, hogy írásban 15 napon belül közli alperessel, hogy a kishaszon-gépjármű $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadát milyen összegért engedi át alperesnek, amennyiben ezt az összeget alperes neki kifizeti, akkor mindkét gépkocsira vonatkozó igényétől eláll.

Alperesi jogi képviselő akként nyilatkozott, hogy elfogadja felperesi ajánlatot a gépkocsik vonatkozásában.

Így legalább az egyik gépkocsi kérdése már megoldódott, arra vonatkozóan nem kell további bizonyítást lefolytatni.

A tárgyaláson egyébként ismét alperes és felperes nyilatkozatai hangoztak el az ingatlan építési munkálatai vonatkozásában.

A tárgyalást megelőző felperesi előkészítő iratban ismételten kérte felperesi jogi képviselő, hogy a Bíróság kötelezze alperest utolsó közös lakhelyük - 15 napon belül történő - elhagyására, annak kizárólagos használatára felperest és a bíróság által a 2008. május 5. napján tartott tárgyaláson meghozott részítélet alapján felperesnél elhelyezett kiskorú gyermekeket jogosítsa fel. Előadta, hogy amíg alperes a házat nem hagyja el, addig kéri a bíróságot, hogy kötelezze alperest felperes részére 2006. április hónapjától többlethasználati díj megfizetésére különös tekintettel arra, hogy a ház két éve alperes kizárólagos használatában van, és élettársával együtt laknak az ingatlanban.

Ezen kérelmet alperesi képviselő beadványában ellenezte arra tekintettel, hogy álláspontja szerint a lakáshasználat tárgyában hozandó döntés alapvetően azon alapul, hogy a bíróság a tulajdoni igény

tárgyában milyen döntést hoz. A többlethasználati díj iránti igény elutasítását is kérte, mivel a lakást a felperes hagyta el.

Az eljárás ezen szakaszában az volt a véleményem, hogy felperes azért kényszerült gyerekeivel együtt az ingatlan elhagyására, mert alperes őt bántalmazta, aminek ráadásul tanúi voltak a gyerekek is. Ezt megerősítette a büntetőügyben hozott döntés, illetve a jelen eljárásban készült igazságügyi pszichológus szakértői vélemény is. Miért nem lakhat egy anya a nála jogerősen elhelyezett gyerekeivel együtt az otthonukban, miért kell valahol máshol meghúzniuk magukat, miért nem lakhatnak a gyerekek a saját szobájukban, miközben a férfi az élettársával együtt használja a 200 m²-es ingatlant, amely vonatkozásában ekkorra azért az már körvonalazódni látszik, hogy biztosan nem 1/2 - 1/2 arányú tulajdonosok. Egyébként pedig az akkori bírói gyakorlat és az akkor hatályos családjogi rendelkezések szerint a szülőt a nála elhelyezett gyerekekkel együtt indokolt esetben akkor is fel lehet jogosítani az utolsó közös lakóhelyül szolgáló ingatlan kizárólagos használatára, ha az a másik fél különvagyon.

25. Az eljáró bíró személye megváltozik - a tizenharmadik tárgyalás

A következő „váratlan fordulat” az ügyben, hogy megváltozott az eljáró bíró személye.

A 2008. szeptember 26. napján tartott tárgyaláson új bíró fogadta a feleket. Tovább folytatódott az eljárás az indítványozott tanúknak az ingatlanra vonatkozó meghallgatásával.

Ezen a tárgyaláson az eljáró bíró kérdésére alperes elmondta, hogy a büntetőügy jogerőre emelkedett, egy év négy hónap börtönbüntetést kapott három év próbaidőre felfüggesztve.

Itt felvetődik annak kérdése, hogy a vállalkozói vagyon körében könyvvizsgálói szakértői bizonyításra lehet szükség.

Felperesi jogi képviselő indítványozza ingatlanforgalmi szakértő kirendelését, amelyet alperesi jogi képviselő nem ellenez. *Eljáró bíró azonban kéri a felektől költségmentességi nyomtatványaik becsatolását tekintettel arra, hogy költségmentesség iránti kérelme ezidáig egyik félnek sem került elbírálásra.* Ezt követően dönt a bíróság a szakértő kirendeléséről.

A bíróság mind felperes, mind alperes személyes költségmentesség iránti kérelmét elutasította, és mindkettejük részére személyes illetékfeljegyzési jogot engedélyezett 2008. október 28. napján. Felperesi jogi képviselő a felperest érintő döntés vonatkozásában fellebbezést jelentett be, amelyet a városi bíróság felterjesztett a megyei bíróságra elbírálás végett. A másodfokú bíróság 2009. január 21. napján helyben hagyta az elsőfokú bíróság költségmentességre vonatkozó döntését.

Ezt azért tartottam fontosnak kiemelni egyrészt, mert kettő és fél év alatt sikerült a költségek és egyben illetékek vonatkozásában döntenie a bíróságnak, másrészt pedig a 2008. szeptember 26. napján tartott tárgyalás óta nem történt meg a szakértő kirendelése, és egyéb más intézkedés sem történt.

26. Az első ingatlanforgalmi szakértő kirendeléséhez vezető göröngyös út

A következő időszak is érdekes abból a szempontból, hogy milyen hosszú út vezet odáig, hogy egy szakértői vélemény az iratok közé kerüljön:

2009. február 23. (már csaknem 3 éve tart az eljárás) - a bíróság felhívja a feleket, hogy terjesszék elő a szakértőnek feltenni kívánt kérdéseiket.

2009. március 6. - a bíróság felhívja a feleket, hogy helyezzenek letétbe 100-100.000,- Ft szakértői díjelőleget.

A felek felteszik kérdéseiket, megelőlegezik a szakértői díjat, amelyet igazolnak is.

Közben felperesi jogi képviselő 2009. március 25. napján előterjesztett egy előkészítő iratot, amelyben előadja, hogy alperes a személygépkocsi vonatkozásában korábban tett értékesítési ajánlatát nem teljesíti, vállalása óta eltelt fél év, és meg sem hirdette az autót eladásra. A felperes a kishasznongépjármű vonatkozásában is elfogadhatónak tartja 1.000.000,- Ft megváltási ár részére történő megfizetését. Ebben a beadványban már az is megjelenik felperes részéről, hogy alperes Pp. 8. § (2) bekezdésében foglalt perelhúzó magatartást tanúsít.

Felperesi jogi képviselő jogszabályi hivatkozásokkal ismételten kifejtette álláspontját alperes lakáshasználatával kapcsolatosan:

A Csjt. 31/B. §-ában foglaltak alapján az a felperesi álláspont, hogy még akkor is felperesnek lenne joga az ingatlan birtokában lenni, ha az alperes kizárólagos tulajdonát képezné. (Csjt. 31/B. § (2) bekezdés szerint: „a házastársak kiskorú gyermekének lakáshasználati jogát - életkörülményeinek megfelelően - általában a volt közös lakásban kell biztosítani.” A jelenlegi Ptk. 4:76. § (2) bekezdése szintén azt tartalmazza, hogy „a házastársak kiskorú gyermekének lakáshasználatát a házastársi közös lakásban kell biztosítani”.) Ekkora már közel három éve nem történt semmi a lakáshasználat kérdésében.

2009. március 31. napján és április 7. napján megérkezett az értesítés a bíró részére arról, hogy a szakértői díj megelőlegezése megtörtént, ezt követően 2009. május 25. napján megtörtént az igazságügyi ingatlanforgalmi szakértő perbe való bevezetésének elrendelése, viszont a kirendelt építész- és ingatlanforgalmi szakértő 2009. május 29. napján érkezett bejelentése alapján a kirendelésnek nem tud eleget tenni tekintettel arra, hogy orvosi beavatkozás előtt áll. és több hónapig keresőképtelen állapotban lesz. Az újabb szakértő kirendelése 2009. június 2. napján történt meg, aki a kirendelést követően azonnal kérte a szakvélemény leadására biztosított 30 napos határidő meghosszabbítását 2009. július 31. napjáig, amelyet a bíróság engedélyezett.

27. Az egyik autó kiesik a kereseti kérelemből

Felperesi jogi képviselő 2009. augusztus 7. napján előterjesztett előkészítő iratában tájékoztatta a bíróságot, hogy a felek között megállapodás jött létre 2009. április 22. napján a személygépkocsi vonatkozásában, az autó eladásra került 1.750.000,- Ft vételárért, és alperes megfizetett ebből felperes részére 1.000.000,- Ft-ot, ezzel ezen a gépkocsin fennálló házastársi közös vagyonukat rendezettnek tekintik. Felperes továbbra is fenntartja azt, hogy a másik autó esetében történő ugyanennyi megváltási árat elfogad annak érdekében, hogy ne kelljen kirendelni gépjárműszakértőt.

A bíróságnak 2009. szeptember 2. napján külön végzéssel fel kellett hívnia az ingatlanforgalmi szakértőt szakvéleménye előterjesztésére tekintettel arra, hogy az eddig még nem történt meg. A szakértő bejelentette, hogy a nyári szabadságokra és a jelentős számú megválaszolendő kérdésre tekintettel 2009. szeptember 15. napjáig tudja leadni szakvéleményét.

28. Az első ingatlanforgalmi szakértői vélemény

2009. szeptember 16. napján megérkezett a szakértői vélemény a bíróságra, a szakértő díját 197.800,- Ft-ban határozta meg.

A helyszíni szemle megtartására 2009. július 7. napján került sor, amely több mint három órán át tartott. A szakértő az ingatlan akkori forgalmi értékét 15.825.000,- Ft-ban jelölte meg tehermentesen. A szakértő válaszolt a részére feltett kérdésekre, ebből következően számításokat végzett az építési, felújítási folyamatok bekerülési költségeire vonatkozóan is.

Ezt követően - *több mint egy év eltelte után* - került sor a következő tárgyalásra 2009. november 11. napján, amelyre a szakértőt a bíróság megidézte.

A tárgyalást megelőzően előterjesztett beadványok szerint alperes vitatta az ingatlanforgalmi szakértő által leírtakat, illetve a többi közös vagyonba tartozó tárgy esetében pedig álláspontja szerint felperesnek kell azokra bizonyítási indítványt - szükség esetén szakértő kirendelésére vonatkozó indítványt - előterjesztenie. Felperesi álláspont a szakértői véleményben foglaltak szerint pedig az volt, hogy az 1997. és 2006. között az ingatlanon közösen végzett beruházások fele értékét hajlandó megtéríteni felperes alperes részére, alperes pedig fizessen meg felperesnek a még meglévő gépkocsira vonatkozóan, a használati cikk kereskedés tárgyaira vonatkozóan megváltási árat, valamint többlethasználati díjat az ingatlan használatáért, és így a kettő egyenlege az lenne, hogy alperes fizessen meg felperesnek 1.755.973,- Ft-ot. Amennyiben a bíróság feljogosítja felperest arra, hogy az ingatlanba visszaköltözzön gyermekeivel, arra az esetre vállalja az ingó berendezési és felszerelési tárgyak fele értékének beszámítását az alperes által fizetendő összegbe azzal, hogy felperes tulajdonába és használatába kerülnek, így alperesnek 1.072.973,- Ft fizetési kötelezettsége lenne felperes részére.

29. A tizennegyedik tárgyalás

A novemberi tárgyaláson meghallgatásra került az ingatlanforgalmi szakértő, azonban alperesi képviselő beszerzett a szakértői véleményben összehasonlító adatként megjelölt ingatlanok vonatkozásában

szerződéseket, rajzokat, fényképeket, hogy a szakértő több adatból tudjon dolgozni, és pontosítani tudja az ingatlan forgalmi értékét. Vállalta az alperes a szakértői vélemény kiegészítésére vonatkozó újabb szakértői költség megelőlegezését.

Ezt követően a bíróság tájékoztatta a feleket a Pp. 3. § (3) bekezdése értelmében arról, hogy az alperesnek kell bizonyítania, hogy életközösségük a házasságkötést megelőzően fennállt. Felperesnek kell bizonyítania, hogy házasságkötést követően sem állt fenn életközösség, a különvagyoni beruházásokat, az ingóságok értékét, illetve a többlethasználati díj jogalapját és összegszerűségét, továbbá azt, hogy a vállalkozói vagyónként említett vagyontárgyak ténylegesen megvoltak, ezek milyen vagyontárgyak voltak, és milyen értékűek, valamint a lakáshasználat tekintetében, hogy az ingatlan szubjektív vagy objektív okokból nem megosztható. Tájékoztatta a bíróság a felperest, hogy az ingóságok értékét, illetve a többlethasználati díj összegszerűségét szakértői bizonyítás útján tudja bizonyítani. A bíróság tájékoztatta továbbá a feleket a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglalt jogkövetkezményekről is, valamint a Pp. 164. § (1) bekezdésében foglaltakról.

Már itt megjelent a bizonyítási teherről szóló tájékoztatásnál, hogy alperesnek - aki hivatkozott erre - bizonyítania kell, hogy életközösségük a házasságkötést megelőzően fennállt. Felperes viszont arra hivatkozik, hogy a házasságkötésüket követően sem állt fenn az életközösségük, ebből következően felperesnek azt is bizonyítania kell, hogy házasságot kötöttek, de életközösségük nem állt fenn, illetve az összeköltözésük időtartamáig az építkezés továbbra is különvagyoni beruházásaként történt.

Később ennek az életközösség fennállásának vonatkozásában lefolytatott bizonyításnak és a bizonyítási teherről szóló tájékoztatásnak lesz jelentősége.

Ezt követően felperesi képviselő indítványozta gépjárműszakértő kirendelését, valamint tekintettel arra, hogy alperes kérte a szakértői vélemény kiegészítését, így a többlethasználati díj vonatkozásában a már kirendelt ingatlanforgalmi szakértőhöz kíván kérdéseket feltenni. Alperesnek egyelőre további bizonyítási indítványa nem volt. A felek ingószakértő kirendelését egyelőre nem kérték, akként nyilatkoztak, hogy az ingóságok értékében megpróbálnak megegyezni.

30. A gépjárműszakértő kirendelése, az ingatlanforgalmi szakértői vélemény kiegészítése

A szakértői költségek megelőlegezése után 2009. december 17. napján elrendelte a bíróság igazságügyi gépjárműszakértőnek a perbe való bevezetését, valamint felhívta az ingatlanforgalmi szakértőt szakvéleményének kiegészítésére.

A 2010. február 6. napján érkezett műszaki szakértői véleményben foglaltak szerint a kishaszon-gépjármű forgalmi értéke a szakértői vélemény időpontjában: 1.545.000,- Ft, az életközösség megszakadásának időpontjában (2006. április 7.): 2.268.000,- Ft volt. A szakértői díj 54.976,- Ft volt.

A műszaki szakértő véleményét felperes elfogadja, így annak összegeinek ismeretében a gépkocsi vonatkozásában pontosítja kereseti kérelmét, és az életközösség megszakadásának időpontjában rögzített érték fele összegének megfizetését kéri alperestől. Előadja felperesi képviselő, hogy a berendezési és felszerelési tárgyakra vonatkozóan alperestől semmilyen nyilatkozatot nem kaptak, ami az esetleges megállapodásnak alapja lehetne, így ismételten azt jelzi felperes, hogy alperes perelhúzó magatartást és rosszhiszemű pervitelt tanúsít.

2010. február 22. napján nyújtotta be a szakvéleménye kiegészítését az ingatlanforgalmi szakértő, amely már tartalmazott adatot arra vonatkozóan is, hogy a felek egyes életszakaszaiban mennyi volt az ingatlan forgalmi értéke: 1997-ben, a beköltözéskor, 91 %-os készülségi foknál 3.481.760,- Ft; 2006-ban, az életközösség megszakadásakor 7.352.178,- Ft. A szakértői díj 138.600,- Ft-ban került megjelölésre. Ebben a szakértő véleményben már meghatározásra kerül az ingatlan használati díja is.

Ezt követően alperes akként nyilatkozik, hogy a szakértői vélemény megállapításait tudomásul veszi.

Megjegyzem ez a nyilatkozat valószínűleg a gépjárműszakértőre vonatkozik.

2010. március 10. napján érkezett felperesi előkészítő iratban foglaltak szerint felperes a kiegészített ingatlanforgalmi szakértői véleményt - többek között az ingatlan használati díja vonatkozásában - és a gépjármű szakértői véleményt - a gépkocsi forgalmi értéke vonatkozásában - is elfogadja. Előadja továbbá a lakáshasználat tekintetében, hogy az ingatlan objektív műszaki okokból - belső elrendezése

következtében -, valamint szubjektív okokból - a korábbi büntetőügyben rögzített cselekményre tekintettel, illetve, hogy az ingatlanban jelenleg alperes élettársával együtt lakik: nem megosztható.

Alperes továbbra sem ért egyet a kiegészített ingatlanforgalmi szakértői véleményben foglaltakkal, vitatja az abban foglalt értékek megalapozottságát. Ekkor a bíróság felhívta alperest arra, hogy nyilatkozzon, hogy kíván-e újabb kérdést feltenni a szakértőnek, ha igen, akkor tegye fel, mert amennyiben nem kíván kérdést feltenni, akkor a szakértőt a tárgyalásra nem fogja megidézni.

31. Újabb váratlan fordulatok - a berendezési tárgyak és a vállalkozói vagyon értéke vonatkozásában

A bíróságra 2010. március 31. napján - *megjegyzem közel négy év után* - érkezett alperesi előkészítő iratban foglalt *alperesi nyilatkozat ismét váratlan fordulatot hozott*. Alperes a lakberendezési és felszerelési tárgyak vonatkozásában az eljárás egyszerűsítése érdekében elfogadta a felperes által megjelölt értékeket, így ezek vonatkozásában nem szükséges szakértő kirendelése. Az ingatlan és a használati díj szakértő által megállapított értékét továbbra is vitatta. Az ingatlant viszont alperes is megoszthatatlannak fogadja el. Alperes a vállalkozás tulajdonát képező árukészlet felperes által megjelölt értékét továbbra is eltúlzottnak tartja, azt legfeljebb annak 10 %-ában, 300.000,- Ft-ban ismeri el. *Ez újabb fordulatot jelent tekintettel arra, hogy amennyiben alperes elismerő nyilatkozatot tesz erre vonatkozóan, akkor ez talán értelmezhető annak elismeréseként is, hogy a vállalkozás közös tulajdont jelentett, így az is a házassági vagyonközösség része, ellentétben azzal, amit alperes korábban többször is nyilatkozott, hogy ez az ő vállalkozása.*

A bíróság 2010. június 11. napjára kitűzte a következő tárgyalást, amelyre alperes kérte megidézni a szakértőt is.

A 2010. április 30. napján érkezett felperesi előkészítő iratban felperes pontosította kereseti kérelmét a 2009. november 11. napján megtartott tárgyaláson elhangzott bizonyítási teherre is tekintettel, így felperes az ingatlanon 1997. és 2006. között közösen végzett beruházások fele értékét hajlandó alperesnek megfizetni, kéri azonban alperes megtérítésre kötelezését a műszaki szakértői véleményben

foglalt összeg alapulvételével a gépkocsi értékének fele része, továbbá az alperes által, a használtcikk kereskedés ingóságaira elismert érték fele része, illetve a kiegészített ingatlanforgalmi szakértői véleményben foglalt használati díj alapul vételével többlethasználati díj, továbbá az ingó berendezések alperes által elismert értékének fele része vonatkozásában. Ebből az következik, hogy alperes használatába kerül a gépkocsi, a használtcikk kereskedés ingóságai, és a berendezési tárgyak. A végösszeg ebben az időpontban: 1.825.722,- Ft értékkülönbözöt, amelyet alperesnek kellene megfizetnie felperes részére. Felperesi képviselő ebben a beadványában előadta, hogy további bizonyítási indítványa nincs, és kérte, hogy a bíróság a következő tárgyaláson hozzon határozatot.

2010. május 4. napján érkezett meg a bíróságra a szakértői vélemény újabb kiegészítése az ingatlanforgalmi szakértőtől, amely továbbra is azonos adatokat tartalmazott, mint az előző. A szakértő itt már díjat nem határozott meg. A szakértő továbbra is fenntartotta korábbi véleményét, meghatározásait mind a forgalmi értékek, mind pedig a használati díjak vonatkozásában.

32. Ismét egy váratlan esemény

A váratlan fordulatok: 2010. május 20. napján benyújtott alperesi előkészítő iratban hivatkozik egy büntetőeljárásra, miszerint felperes sérelmére vagyron elleni bűncselekményt követtek el, amelyben arról volt szó, hogy felperestől eltulajdonítottak egy fémkazettát, amelyben 12.000.000,- Ft készpénz és 8.000.000,- Ft értékű államkincstár értékpapír volt. Alperes előadja, hogy életközösségük 2006-ban szakadt meg, azonban az azóta eltelt évek alatt álláspontja szerint felperes nem juthatott ekkora összeghez figyelembe véve azt is, hogy vásárolt egy ingatlant (alperes szerint). Alperes ezzel próbálja igazolni eredeti, első álláspontjának azon részét, hogy a felperes magával vitt egy közös pénzkazettát elköltözésekor, amelyben a közös vagyron részét képező, 8.000.000,- Ft összegű készpénz volt. A beadványában továbbra is vitatta az ingatlanforgalmi szakértő véleményét, azonban további észrevételt arra nem kívánt tenni, viszont új szakértő kirendelését kérte.

Az alperes által hivatkozott büntetőügy iratainak beszerzése iránt a bíróság intézkedett.

33. A tizenötödik tárgyalás

A következő tárgyalás 2010. június 11. napján megtartásra került. Tanúk meghallgatására került sor ismételt az építkezés kérdéskörében. Felperesi képviselő csatolt egy adásvételi szerződés annak igazolására, hogy felperes nem vásárolt lakást, hanem azt a nagymama vásárolta az unokának. Felperesi jogi képviselő ellenzi további tanúk meghallgatását, illetve új szakértő kirendelését és mielőbbi ítélelhozatalt kér a bíróságtól. Alperesi jogi képviselő azonban továbbra is kéri új szakértő kirendelését, valamint az általuk hivatkozott büntetőeljárás iratainak beszerzését.

A bíróság felhívta alperest annak előterjesztésére, hogy mi alapján és miért kéri új szakértő kirendelését. Ennek alperes eleget tett és vállalta a szakértői díj előlegezését is. Ezt követően a bíróság felhívta alperest a szakértői díjelőleg letétbe helyezésére és a szakértőnek felteendő kérdések előterjesztésére. A díjelőleget az alperes letétbe helyezte és a kérdéseket is feltette.

34. A második ingatlanforgalmi szakértő kirendelése

Az új ingatlanforgalmi szakértő kirendelése 2010. szeptember 27. napján megtörtént. *Megjegyzem, hogy az első szakértő kirendelése végett a tárgyalás elhalasztása 2008. szeptember 26. napján történt.*

A szakértő a szakvélemény elkészítésére vonatkozóan a részére biztosított határidő meghosszabbítását kérte - *természetesen* - az ügynek a szokásosnál lényegesen összetettebbségére tekintettel. A bíróság a korábbi 30 napos határidőt további 30 nappal meghosszabbította.

A második ingatlanforgalmi szakértő is tartott helyszíni szemlét, 2010. október 25. napján, amely 2 óra időtartamot jelentett. A szakértő az ingatlan készültségi fokát 1997 októberére 94 %-ban jelölte meg. Az ingatlan 2010. évi forgalmi értékét 20.100.000,- Ft-ban állapította meg. A készültségi fokok arányában az ingatlan 1997. évi forgalmi értékét 5.393.666,- Ft-ban, a 2006. évi forgalmi értékét pedig 17.087.817,- Ft-ban határozta meg. Ő is meghatározta az egyes beruházások költségeit. A szakértői díj 97.200,- Ft volt.

A 2010. december 30. napján érkezett alperesi beadványban foglaltak szerint alperes a szakértői véleményben foglalt megállapításokat elfogadja, és a szakértőnek a tárgyalásra történő idézést nem kéri.

A felperesi jogi képviselő a 2011. január 20. napján előterjesztett beadványában kérte az ingatlanforgalmi szakértő tárgyalásra történő megidézését. Az alperesi jogi képviselő pedig ismételten kérte, hogy a bíróság szerezzé be az általa hivatkozott büntetőeljárás iratait. A bíróság felhívta felperesi jogi képviselőt, hogy adja elő, mire kéri meghallgatni a szakértőt, és kérdéseit terjessze elő. Az előterjesztett kérdéseket a bíróság megküldte a szakértőnek azzal, hogy írásban nyilatkozzon a feltett kérdésekre. Az illetékes ügyészség pedig a büntetőügy vonatkozásában arról tájékoztatta a bíróságot, hogy a nyomozást megszüntették és az eljárást felfüggesztették.

A szakértő írásban megválaszolta a felperesi jogi képviselő által írásban feltett kérdéseket, ezen szakértői véleménye kiegészítésének díja 43.200,- Ft volt.

Eljáró bíró a következő tárgyalást 2011. június 8. napjára tűzte ki (*az előző tárgyalás óta egy év telt el*), amelyre vonatkozóan felhívta alperest, hogy nyilatkozzon hét tanú vonatkozásában arról, hogy mely tényekre kéri meghallgatni őket, amennyiben nem nyilatkozik, akkor a bíróság úgy tekinti, hogy meghallgatásukat nem kéri. Felhívta továbbá a bíróság felperest szakértői díj megelőlegezésére azzal összefüggésben, hogy kérte a szakértő megidézését a tárgyalásra. Megkereste a bíróság az ügyészséget is a nyomozás felfüggesztésére vonatkozó határozat megküldése végett.

Felperesi jogi képviselő a szakértői díj megelőlegezése vonatkozásában akként nyilatkozott, hogy a korábbi ingatlanforgalmi szakértő szakvéleményét felperes elfogadta, az újabb szakértő kirendelését alperes kérte, az által elkészített szakvélemény azonban nem kielégítő, ezért kérte felperes a szakértő meghallgatását. Ebből következően felperesi álláspont szerint a Pp. 76. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a díj megelőlegezése vonatkozásában a bizonyító félnek az alperes minősül.

A bíróság a felperesi hivatkozást elfogadta, és felhívta alperest a Pp. 76. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a szakértő díj megelőlegezésére, amelynek alperes eleget is tett. Nyilatkozott továbbá alperes arra vonatkozóan is, hogy az idézésben felsorolt tanúk meghallgatása iránti kérelmétől egy kivételével eltekint. Annak az egy tanúnak a vonatkozásában akként nyilatkozott, hogy amennyiben a következő tárgyaláson nem jelenik meg, abban az esetben a rá vonatkozó bizonyítási indítványától is eláll.

Nyilatkozatát azzal indokolta, hogy a tanúk egy részét már korábban is meghallgatta a bíróság, volt aki elzárkózott a tanúvallomás tételétől, illetve nem várható megidézésüktől előrelépés.

Alperesi jogi képviselő kérte a korábban beszerezni kért büntetőiratokba történő betekintésének számára történő engedélyezését, polgári jogi igénye érvényesítése céljából. A megtekintést a bíróság engedélyezte.

35. A tizenhatodik tárgyalás

A 2011. június 8. napján megtartott tárgyaláson felperesi jogi képviselő a második ingatlanforgalmi szakértő szakvéleményét annak kiegészítésével együtt teljes egészében vitatta. Kérte, hogy a bíróság az első szakértő véleményét vegye irányadónak. Alperesi jogi képviselő a szakvéleményt elfogadta. Felperesi jogi képviselő fenntartotta továbbra is többlethasználati díj iránti igényét, alperesi jogi képviselő ezzel szemben vitatta annak mind jogalapját, mind összecszerúságát, azonban ezt követően akként nyilatkozott alperesi jogi képviselő, hogy határidőn belül nyilatkozik, hogy az összecszerúságot mennyiben fogadja el. *(Érdekes ha vitatja, akkor mégis miért nyilatkozik határidőben...)*

Felperesi jogi képviselő kérte a szakértők együttes megidőzését tekintettel arra, hogy egymás jelenlétében történő meghallgatásuk a szakvélemények tisztázását segítheti elő.

36. A bizonyítási teher

A bíróság tájékoztatta a feleket a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglaltak alapján a bizonyítási teherről, miszerint a lakáshasználat vonatkozásában a feleknek azt kell bizonyítani, hogy az ő kizárólagos lakáshasználatuk indokolt; az ingóságok vonatkozásában annak a félnek kell bizonyítani, aki a ingóságok meglétét állítja, hogy az ingóság megvan, annak a félnek kell bizonyítani, aki a különvagyon mivoltát állítja az életközösség alatt szerzett ingóságnak; az értékek tekintetében pedig annak a félnek kell bizonyítani, aki a magasabb összeget állítja. Az értékek megállapításához igazságügyi ingószakértő kirendelése mellőzhetetlen. Felhívta továbbá a feleket a bizonyítékok késedelmes előterjesztésének jogkövetkezményeire is. A tárgyalást elhalasztotta, megidőzte a két szakértőt, felhívta az alperest a

lakáshasználattal és ingóságokkal kapcsolatos összegző irat készítésére, valamint a többlethasználati díj összezszerűségére vonatkozó nyilatkozattételre. Felhívta továbbá a feleket, hogy egyéb bizonyítási indítványukat is tegyék meg határidőben, ellenkező esetben mellőzni fogja azokat a bíróság. Felhívta eljáró bíró felperest szakértői díj megelőlegezésére is, amelynek felperes határidőben eleget tett.

Alperesi jogi képviselő által 2011. július 8. napján előterjesztett beadványban foglaltak alapján alperes ismételt nyilatkozott arról, hogy elfogadta a felperes által megjelölt értékeket az ingóságok vonatkozásában, amely alapján hajlandó alperes a kizárólagos tulajdonába venni a berendezési és felszerelési tárgyakat felperes részére fizetendő 627.000,- Ft ellenében. A többlethasználati díj vonatkozásában tett ellenkérelmét fenntartja. Elsődlegesen kéri felperes többlethasználati díj iránti igényének elutasítását. Amennyiben a bíróság helyt adna felperes többlethasználati díj iránti igényének, arra az esetre indítványozza, hogy felperes pontosítsa kérelmét a 2010. január 1. napjától esedékes használati díj összezszerűsége vonatkozásában, valamint adjon arra magyarázatot, hogy az első szakértő által megjelölt értéknek miért nem a teljes összegének alapulvételével számították korábban a kereseti kérelemként megjelölt többlethasználati díjat.

37. A tizenhetedik - utolsó - tárgyalás (ami nem is az utolsó lesz)

A következő, és egyben utolsó tárgyalást a bíróság 2011. július 11. napján tartotta, *amelyen ismét kissé váratlan nyilatkozat hangzott el.* Felperesi jogi képviselő akként nyilatkozott, hogy a szakértői véleményben megállapított használati díjnak azért a 80 %-át vették figyelembe ez iránti igényük kiszámításakor, mert álláspontjuk szerint az alperest 20 %-ot kitevő tulajdoni hányad illeti meg az ingatlanból. Alperesi jogi képviselő akként nyilatkozik, hogy továbbra is vitatja a többlethasználati díj jogalapját, másodlagosan pedig utal arra, hogy a Legfelsőbb Bíróságnak is van egy eseti döntése, miszerint ha bármilyen körülmények között is történik a lakás elhagyása, a házasság felbontásának időpontjától kezdve jogos a többlethasználati díj iránti igény.

A bíróság rögzíti, hogy a felek egyezően akként nyilatkoznak, hogy mindketten ellenzik az ingatlan közös használatát, a személygépkocsival kapcsolatos igény egyik fél részéről sincs, a kishaszon-gépjárművel kapcsolatban annak értékének megtérítését kéri felperes. Felek egyezően előadják, hogy amelyik fél

kizárólagos lakáshasználatot kap, az meg kívánja váltani a másik fél tulajdoni hányadát, ehhez a másik fél teljesítőképességének igazolását egyik fél sem kéri.

A szakértők együttes meghallgatása közben peres felek egyezően elfogadják a többlethasználati díj 2010. és 2011. évre vonatkozó összegének is a 2009. évre vonatkozót.

A szakértők meghallgatásából azt a következtetést lehet levonni, hogy más-más szempontok szerint készült a két szakvélemény, ez indokolja a közöttük lévő eltéréseket.

Alperesi jogi képviselő előadja, hogy amennyiben a bíróság a felperes kizárólagos használatába adja az ingatlant, abban az esetben alperes a bútorokat, ingóságokat a kishaszon-gépjármű kivételével nem kéri, kéri, hogy azokat a bíróság adja felperes kizárólagos tulajdonába.

A bíróság tájékoztatta a feleket, hogy a bizonyítási eljárást befejezetté fogja nyilvánítani, és a tárgyalást be fogja rekeszteni.

Ekkor alperesi jogi képviselő előadta, hogy amennyiben alperest kötelezné a bíróság az ingatlan elhagyására, abban az esetben 6 hónapos kiköltözési határidő megállapítását kéri alperesi vállalkozás telephelyének áthelyezésére tekintettel. Alperesnek továbbá 2.500.000,- Ft-os megtérítési igénye van felperessel szemben tekintettel arra, hogy a közösen felbontott kasszából 3.000.000,- Ft-ot megosztottak, azonban összesen alperes álláspontja szerint ez a közös megtakarítás 8.000.000,- Ft volt, amelyet a hivatkozott büntetőeljárás is alátámaszt, tekintettel a felperesi költségmentességi nyilatkozatban foglaltakra, felperesnek ennyi megtakarítása nem lehetett.

Felperesi jogi képviselő tekintettel az eltelt időre 30 napos kiköltözési határidőt tart méltányosnak, ennél hosszabb határidőhöz nem járul hozzá. Előadja, hogy a közösen - jogi képviselők jelenlétében - felnyitott kasszában található összegben túl a feleknek megtakarítása nem volt, a rendőrkapitányságon szereplő anyagban a felperes édesanyjának pénzéről van szó.

A bíróság tájékoztatja az alperest, hogy a Pp. 3. § (3) bekezdésének értelmében a felperesi 5.000.000,- Ft összegű megtakarítást neki kell bizonyítania.

Eljáró bíró a tárgyalást berekesztette és határozathirdetésre elhalasztotta 2011. július 26. napjára.

38. Az ítélet

Az ítéletben foglaltak szerint a bíróság megállapította, hogy az ingatlan az ingatlan-nyilvántartástól eltérően 6.562.134/20.100.000 arányban alperes, 13.537.866/20.100.000 arányban a felperes tulajdona, alperes a felperes tulajdonjogának 6.562.134/20.100.000 hányadát házastársi közös szerzés jogcímén szerezte meg.

A bíróság az ingatlan közös tulajdonát megszünteti az alábbiak szerint:

Felperes 1/1 arányú tulajdonába kerül az ingatlan akként, hogy felperes megszerzi 6.562.134,- Ft megváltási ár ellenében az alperes tulajdonát házastársi közös vagyon megosztása jogcímén.

A bíróság az ingatlan kizárólagos használatára felperest jogosítja fel. Kötelezi alperest az ingatlan, ingóságaitól kiürítve 30 napon belül történő elhagyására, és felperes birtokába bocsátására.

A bíróság a kishasznon-gépjármű közös tulajdonát akként szünteti meg, hogy azt az alperes tulajdonába adja.

A 4-27. számú tételként említett ingóságokat (berendezési tárgyakat) a bíróság a felperes tulajdonába adja. Az ingóságok vonatkozásában a bíróság kötelezte alperest az felperes részére 507.000,- Ft értékkiegyenlítés megfizetésére.

Alperes köteles megfizetni továbbá felperes részére 150.000,- Ft-ot egyéni vállalkozói tevékenység kapcsán megszerzett árukészlet, mint házastársi közös vagyon megosztása jogcímén.

Alperes köteles megfizetni felperes részére 2006. április 8. napjától 2011. július 26. napjáig felmerült 2.971.323,- Ft többlethasználati díjat.

A bíróság az alperesnek az ingatlanból járó megváltási árként fizetendő összegbe beszámítja az alperes által a felperesnek fizetendő ingó értékkiegyenlítést, egyéni vállalkozói tevékenység kapcsán megszerzett árukészlet ellenértékét, a többlethasználati díjat, így mindösszesen köteles felperes megfizetni alperesnek 30 napon belül 2.933.811,- Ft megváltási árat.

Ezt meghaladóan a bíróság felperes keresetét és alperes viszontkeresetét elutasította.

Az illeték megfizetésére a feleket akként kötelezte, hogy felperes 733.855,- Ft illetéket, alperes pedig 649.481,- Ft illetéket köteles viselni. Ezen kívül felperes köteles megfizetni alperesnek 144.107,- Ft összegű szakértői díjat.

Ezt meghaladóan a felek költségeiket maguk viselik.

A bíróságnak tulajdonképpen meg kellett állapítania, hogy a felek életközössége mikortól állt fenn, mikortól gazdálkodtak közösen. Mivel felperes nem tudta kétséget kizáróan bizonyítani, hogy a perbeli ingatlan a különvagyonába tartozik, ezért volt fontos jelentősége az életközösség kezdetének. Az építkezés a házasságkötés előtt megkezdődött, és egyébként éveken át tartott. Vitás volt közben az is, hogy az építkezés ideje alatt melyik félnek mennyi volt a jövedelme, volt-e egyáltalán bevételük a fiataloknak, vagy csak a szülőknek. Tudták-e finanszírozni egyáltalán a fiatalok az építkezés költségeit.

39. Indokolás

Az elsőfokú ítélet indoklása szerint a felek életközössége 1992. decembertől, jegyességüktől kezdődően fennállt, a bíróság a tanúvallomásokat összességében értékelve erre az álláspontra jutott, továbbá álláspontja szerint ezt alperesnek sikerült bizonyítania.

A bíróság abban a kérdésben, hogy a felek élettársak voltak-e vagy sem, figyelembe vette a régi Ptk. 578/G. § (1) bekezdésében foglaltakat: az élettársak - házasságkötés nélkül, közös háztartásban érzelmi és gazdasági közösségben együttélő nő és férfi - együttélésük alatt a szerzésben való közreműködésük arányában szereznek közös tulajdont. Ha a közreműködésük aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni. A háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít.

Az élettársi kapcsolat negatív feltétele, hogy ne álljanak házastársi kapcsolatban, ez fennállt. A jogszabály által előírt feltételek közül az első, hogy közös háztartásban éljenek. A bíróság ebben a körben az alperes

azon előadását fogadta el, hogy közös háztartásban éltek, és ezt támasztotta alá a felperes édesanyjának vallomása is, miszerint az alperes már tőlük vonult be a katonasághoz, és az, hogy a házasságkötés előtt hosszabb ideig részt vett a család életében alperes, közösen dolgoztak. Az, hogy a sorkatonai szolgálat alatt nem tartózkodott otthon, az a szolgálat jellegéből ered, nem zárja ki az életközösséget, hiszen alperes nem vitatottan felperes családjához járt haza a seregből.

A bíróság álláspontja szerint alperes a felperes családjával a Ptk. 578/G. § szerinti gazdasági közösséget alkotott, ahhoz, hogy ennek tagja lehessen, szükségszerűen több kellett, hogy legyen a felek között, mint az, hogy csak érzelmi kapcsolatban legyenek, így élettársi kapcsolatban álltak, hiszen az érzelmi kapcsolat nem vitásan fennállt, a gazdasági kapcsolat pedig a családi munkamegosztásból adódik.

Alperes hivatkozott arra a bírói gyakorlatra, miszerint amennyiben az élettársi kapcsolatot házasság követi, abban az esetben az életközösséget annak kezdetétől fogva a házastársakra vonatkozó szabályok szerint kell megítélni. (Az új Ptk. 4:35. § (1) bekezdése ezt a gyakorlatot mára már törvényi szintre emelte. A kommentár kifejezetten kimondja, hogy a „vagyonjogi vonatkozásban tehát a házasságot megelőző életközösség a házassági életközösséggel egységbe olvad, s ezért az életközösség megszűnésekor - a vagyoni viszonyok méltányos rendezése érdekében - a házasság vagyonjogi hatásait az életközösség tényleges kezdetének időpontjától kell számítani”¹⁸.) Ez irreleváns volt jogesetünkben tekintettel arra, hogy a felperesnek kellett bizonyítania a különvagyoni hozzájárulását, amely sikerült is neki, a bíróság azt állapította meg, hogy az élettársi időszakban történt építkezés a felperesi különvagyonból zajlott.

A felek négyféle különvagyoni hozzájárulást állítottak: az első, a telek, amely esetében nem volt vita, az felperesi különvagyon volt. A második különvagyoni hivatkozás volt az ingatlan 1994. októberéig elkészült fázisa, amelyet felperes szülei finanszíroztak, ezt a bíróság bizonyítottan látta különös tekintettel a Csjt. 28. (1) bekezdés b) pontjában foglaltakra is (új Ptk. 4:38. § (1) bekezdés b) pontja). A második fázisnál azonban 1994. októbertől a beköltözésig a bíróság nem látta bizonyítottan a felperesi különvagyoni jelleget. A harmadik felperesi különvagyoni hivatkozás szerint valamennyi beköltözést követő beruházást felperes édesanyjától kapott ajándék pénzből finanszírozták. Az ajándékra (Csjt. 28. § (1) bekezdés b) pont) okirati bizonyíték nincs, a bíróság nem találta bizonyítottan. Alperes negyedik különvagyoni

---

¹⁸ Boros Zsuzsa, Katonáné Pehr Erika, Kőrös András, Makai Katalin, Szeibert Orsolya: Polgári Jog - Családjog; Az új Ptk. magyarázata III/Vl., Budapest 2013. - 84. oldal

hivatkozása szerint az édesapjától örökölt vagyont, ezt a bíróság nem fogadta el, mert nincs okirati bizonyíték, sőt a csatolt hagyatéki tárgyalásról szóló jegyzőkönyv szerint alperes az egész örökségéről lemondott a testvére javára.

A tulajdoni hányadok megállapítása vonatkozásában a bíróságnak vizsgálnia kellett, hogy az épület mely időpontokban milyen készütségi állapotban volt, azt a felek egyezően adták elő, hogy mi készült el 1994. októberére és mi 1997 végére, illetve hogy a beköltözést követően milyen beruházásokat végeztek, továbbá hogy az életközösség megszűnését követően nem történt beruházást. A bíróság e körben szakértői bizonyítást rendelt el, két szakértő is kirendelésre került az ingatlan és a beruházások értékének meghatározására. A két szakvélemény között eltérések mutatkoztak, ezért a bíróságnak állást kellett foglalnia, hogy melyik szakvéleményt fogadja el. Az eltérések feloldására a bíróság mindkét szakértőt meghallgatta együttesen. A szakvéleményeik között szakmai szemlélet eredményezte a különbségeket, tekintettel arra, hogy az egyik szakértő nem vette figyelembe az ingatlanon engedély nélkül felépített épületrészt. A bíróság álláspontja ezzel szemben az volt, hogy az építési szabályoktól eltekintve ez is a felek közös beruházása. Így a bíróság a későbbi szakértő véleményében meghatározott összegeket vette alapul mind az ingatlan egészére, mind pedig az ingatlan különböző időpontokban meglévő készütségi fokához igazodóan. A csekély mértékű eltérésekre tekintettel a bíróság a korábbi szakértő véleményét e körben akként értékelte, hogy az megerősítette a későbbiben foglaltakat. A többlethasználati díj vonatkozásában viszont csak a korábbi szakértő nyilatkozott, így ennek meghatározásánál a bíróság erre alapozta döntését.

Az ingatlanon végzett közös beruházásokról a bíróság a Csjt. 31. § (2) bekezdésében foglaltak alapján (új Ptk. 4:57. §, 4:59. §) megállapította, hogy azokra nem a ráépítés szabályai vonatkoznak, hanem ezek a házastársi közös szerzés szabályai alá esnek, ebből következően tulajdoni igényt keletkeztetnek. Megállapította, hogy az 1994 októberéig elkészült állapot szerinti ingatlan a felperes különvagyon, a fennmaradó rész pedig a felek fele-fele arányú közös vagyona. A szakértő által megállapított értékeket egymáshoz viszonyítva megkapjuk azokat a tulajdoni hányadokat, amelyeket a bíróság az ítélet rendelkező részében rögzített.

Az ingatlanon fennálló közös tulajdont a bíróság a korábbi Ptk. rendelkezései alapján állapította meg. Mindkét fél a másik fél tulajdoni hányadának megváltását jelölte meg kereseti kérelmében, illetve egyik fél sem vitatta a másik fél teljesítőképességét. A bíróság a lakáshasználat kérdésében hozott döntését vette alapul, illetve azt, hogy felperes az ingatlannak körülbelül 2/3-ad arányú tulajdonosa. Mindezek alapján a bíróság a Ptk. 148. § (2) bekezdésében foglaltak alapján (új Ptk. 5:84. § (1) bekezdése) a felperest kötelezte az alperes tulajdonrészének megváltására.

A lakáshasználat kérdésében mindkét fél előadta, hogy szubjektív okokból az ingatlan közös használata lehetetlen, a bíróság ezt elfogadta tekintettel a felek közötti elmérgesedett viszonyra. A bíróság korábban részítélettel a közös kiskorú gyermekeket a felperesnél helyezte el jogerősen. Az ingatlan a felek közös tulajdona, így a bíróság a Csjt. 31/B. § (1) bekezdése alapján (új Ptk. 4:76. §, 80. §) döntött a lakáshasználatról. A Csjt. 31/B. § (2) bekezdése alapján (új Ptk. 4:76. §, 80. §) a gyermekek lakáshasználati jogát a perbeli ingatlanban biztosította. Van ugyan mindkét gyermeknek ingatlana, azonban a fiú nevéen lévő jóval kisebb, mint a perbeli, a lány nevéen lévő pedig komfort nélküli. A perbeli ingatlan más életszínvonalat tud biztosítani a gyermekeknek, így az ő érdekük az, hogy lakáshasználatuk itt legyen biztosítva. Vizsgáltnia kellett a bíróságnak, hogy az ingatlan objektíve vagy szubjektíve megosztható-e, azonban a bíróság a felek nyilatkozataival összhangban arra az álláspontra jutott, hogy szubjektív okokból megoszthatatlan. A felperes az ingatlant nem önként hagyta el, így a bíróság nem értékelte alperes javára, hogy öt éve ő használja az ingatlant. A bíróság figyelembe vette azt is, hogy a felperesnek alpereshez képest majdnem kétszer annyi tulajdoni hányada van. Mindezekre tekintettel a bíróság a gyermekeket nevelő felperest jogosította fel a Csjt. 31/B. § (5) bekezdésében foglaltak alapján (új Ptk. 4:82. § (1) bekezdése) az ingatlan kizárólagos használatára. Alperes hat hónap kiköltözési időt kért a vállalkozására tekintettel, azonban felperes csak 30 napos határidőhöz járult hozzá. E körben a bíróság 30 napot engedélyezett az alperes számára, tekintettel arra, hogy felkészülhetett a per hosszú időtartama alatt arra, hogy amennyiben rá nézve kedvezőtlen döntés születik, abban az esetben hová költöztesse a vállalkozását. A bíróság a Pp. 217. § (2) bekezdése alapján 30 napos határidőt engedélyezett, amely hosszabb mint az általános 15 napos határidő (Pp. 217. § (1) bekezdés). A Pp. 217. § (5) bekezdésében foglaltakat a bíróság nem vette figyelembe, mert alperes nem hivatkozott arra, hogy a lakhatásának megoldása miatt lenne szüksége a hosszabb határidőre.

A bíróság a többlethasználati díj vonatkozásában arra az álláspontra helyezkedett, hogy felperes az ingatlant nem önként a visszatérés szándéka nélkül hagyta el, hanem alperes agresszív magatartása miatt, amely a gyermekekben szorongásokat és félelmeket eredményezett, amelyet három rendelkezésre álló szakértői vélemény is igazol, továbbá az alperes ellen folyamatban volt büntetőeljárásban született döntés is. A bíróság a felperes elköltözésének napjától kezdődően az ítélet meghozataláig terjedő időre megállapította, hogy alperesnek milyen összegű többlethasználati díjat kell fizetnie. A mérték meghatározásánál figyelembe vette az első ingatlanforgalmi szakértő által megjelölt összegeket, valamint a felek tulajdoni részesedését.

Az ingóságok vonatkozásában a bíróság a felek végső nyilatkozatainak figyelembevételével döntött, így a kishasznon-gépjárművet az alperes, az ingatlanba tartozó berendezési tárgyakat pedig a felperes birtokába adta. Az értékkülönbözlet megtérítésére pedig kötelezte alperest.

A vállalkozói vagyon esetében a felek végül egyezően elfogadták azok értékét, így a bíróság ezt az értéket felezte el, annak közös vagyoni jellegére tekintettel.

Az alperes által hivatkozott közös vagyonba tartozó készpénzvagyon körében a bizonyítás alperest terhelte, amelynek azonban nem tudott eleget tenni, így a bíróság erre vonatkozó viszontkeresetét elutasította.

Az ítélet indokolása részletezi, hogy melyik fél milyen arányban lett pervesztes az egyes vagyontárgyak vonatkozásában, illetve ezáltal melyik fél milyen mértékű illeték megfizetésére köteles.

A korábban megelőlegezett szakértői díjak esetében is a bíróság annak viseléséről annak figyelembe vételével döntött, hogy ki mely vonatkozásban lett pervesztes, e körben figyelembe kellett vennie, külön-külön minden tételnél azt is, hogy ki melyiket előlegezte korábban.

40. Alperes fellebbezése

Az ítélettel szemben alperes jelentett be fellebbezést 2011. szeptember 7. napján, amelyben kifejtette, hogy nem ért egyet a bíróság megállapításával, miszerint az ingatlan 1994. októberéig elkészült fázisa felperesi különvagyonnak minősül. Vitatta továbbá az ingatlan közös tulajdonának akként történő megszüntetését, miszerint az a felperes kizárólagos tulajdonába kerül, tekintettel arra, hogy ő is hajlandó magához váltani felperes tulajdonrészét, és a vállalkozási tevékenységét az ingatlanban folytatja.

41. A másodfokú döntés

A másodfokú bíróság 2012. január 23. és június 4. napján tárgyalást tartott az ügyben. 2012. június 4. napján kelt döntésében hatályon kívül helyezte az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezte.

A másodfokú bíróság az alábbiakat állapította meg:

Az elsőfokú bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségére figyelemmel nem tájékoztatta teljeskörűen peres feleket a rájuk háruló bizonyítási teherről, illetve a hiányos tájékoztatásnak megfelelően nem folytatott le kellő bizonyítást sem, nem tárta fel teljeskörűen a megalapozott döntéséhez szükséges releváns tényállást.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a bizonyítási eljárás kiegészítésre szorul a felek életközösségének kezdetére vonatkozóan. Amennyiben a bíróság bizonyítottan látja a felek életközösségének 1992. decemberi kezdetét, abban az esetben a felperesnek kell bizonyítania különvagyonosi igényének különvagyonosi voltát, illetve azt, hogy a szülei a részére ezt ajándékként juttatták, továbbá felperesnek kell bizonyítania azt is, hogy a szülei megfelelő forrással rendelkeztek ehhez.

Amennyiben az elsőfokú bíróság nem látja bizonyítottan a felek életközösségének 1992. decemberi kezdeti időpontját, abban az esetben felperesnek a házasságkötést követő időszakra vonatkozóan kell bizonyítania különvagyonosi igényét.

E körben történő bizonyítás eredménye kihatással bír a vagyonközösség teljeskörű megszüntetésére, illetve meghatározza a többlethasználati díj mértékét, annak összegszerűségét is, erre való tekintettel volt szükséges az elsőfokú bíróság ítéletének teljeskörű hatályon kívül helyezése.

Itt már érezhető az a tendencia, amelyet az új Ptk. jogszabályi szinten is tartalmaz, miszerint a törvényes vagyoni rendszer az életközösség kezdetétől hatályosul akkor is, ha a házastársak a házasságkötés előtt élettársakként éltek együtt. A házasság megkötésével az életközösség létrejöttét vélelmezni kell (új Ptk. 4:35. § (1) bekezdése).

„A házasság megkötése önmagában a házastársi vagyonközösség vagy más vagyoni rendszer keletkezéséhez nem elegendő, ahhoz az életközösség létrejötte is szükséges.”¹⁹ „A házassági életközösség ismérveit a törvény nem határozza meg. Az ítélezési gyakorlat a házassági életközösség lélektani, erkölcsi és vagyoni összetevőkből áll, rendszerinti tartalmi elemei: a közös háztartás (együttlakás), a közös gazdálkodás és a bensőséges személyes viszony (érzelmi, lelki közösség, szellemi-kulturális kapcsolat, rendszeres nemi élet) a házastársak között. A közös háztartás a felek tényleges együttlakását, életvitelszerű közös életét (együttes étkezés, pihenés, háztartásvezetés stb.) jelenti. A közös gazdálkodás a házastársak által együttesen kitűzött célok érdekében való vagyoni együttműködés. A belső személyes viszony elemei külső tényekből nehezebben ítéltetők meg, azokra rendszerint csak következtetni lehet. Ezeknek a tényezőknek együttes értékelése alapján lehet általában az életközösség fennállását megállapítani (BH 1988.358.).”²⁰

Az új Ptk. 4:35. § (1) bekezdésébe beépített rendelkezés „gyakorlatilag azt jelenti, hogy a házasságkötést megelőző élettársi kapcsolat alatt szerzett vagyontárgyak - amennyiben azok nem minősülnek különvagyonnak - nem a szerzésben való közreműködésük arányában, hanem egyenlő arányban illetik meg a feleket. Nem alkalmazható azonban ez a jogelv, ha a házastársak ettől eltérően állapodnak meg, vagy eltérő akaratuk a körülményekből kétséget kizáróan felismerhető.”²¹

---

¹⁹ Boros Zsuzsa, Katonáné Pehr Erika, Kőrös András, Makai Katalin, Szeibert Orsolya: Polgári Jog - Családjog; Az új Ptk. magyarázata III/Vl., Budapest 2013. - 82. oldal

²⁰ ugyanonnan - 82. oldal

²¹ ugyanonnan - 84. oldal

Megjegyzem az elsőfokú bíróság új eljárásra való kötelezése, további kettő évvel hosszabbította meg, az egyébként is már több mint öt éve húzódó eljárást. Azonban véleményem szerint itt már érzékelhető volt a bírósági eljárások azon tendenciája, hogy mennyire fontos és nagy hangsúly helyeződik az eljáró bíró által adott bizonyítási teherről szóló tájékoztatásra. Egy - a Fővárosi Törvényszéken - vagyoni jogi ügyeket tárgyaló bíró mondta azt egy továbbképzésen 2013. év elején, hogy a vagyoni jogi típusú perekben ő szigorúan „kiosztja” a bizonyítási terheket az első tárgyaláson, és amennyiben ennek a felek nem tesznek eleget, szigorúan annak a félnek a terhére értékeli, akit a mulasztás terhel, és így hozza meg döntését, minél előbb „rövidre zárva” az eljárást. Nem vár azzal, hogy majd talán egyszer előterjesztik a bizonyítékokat. Azokban az ügyekben természetesen ezt könnyebben megteheti az eljáró bíró, mint egy házassági vagyoni joggal bővített családi jogi ügyben.

Egyébként éppen az a különleges ebben a bemutatott jogesetben így 2015-ben, hogy amely kérdések ebben a jogesetben felmerültek, azok mostanra már beépültek az új Ptk. családi jogi rendelkezései közé ezzel is segítve a bíróságok ítélkezését.

42. Az új eljárás

Az elsőfokú bíróság felhívta peres feleket a másodfokú ítéletben foglaltakra tekintettel a pontos kereseti kérelem, viszontkereset, ellenkérelem előterjesztésére, illetve adják elő bizonyítási indítványukat.

Alperes 2012. szeptember 4. napján bejelentette, hogy egyezségi ajánlatot küldött felperes részére, miszerint 5.000.000,- Ft megfizetése ellenében 60 napon belül hajlandó kiköltözni a házból, és az egész ügyet rendezettnek tekinteni. Ez az ajánlat mindkét félre nézve méltányos lenne, hiszen így kölcsönösen engednének az általuk követelt összegből.

Felperes 2012. szeptember 17. napján fenntartotta korábbi kereseti kérelmét, illetőleg kiegészítette azzal, hogy a többlethasználati díjat alperes kiköltözéséig kéri megállapítani. Kéri tanúként meghallgatni a másodfokú eljárásban bejelentett tanúkat.

Alperes 2012. október 19. napján tett bejelentésében foglaltak szerint fenntartotta viszontkereseti kérelmét, miszerint az ingatlan a telek kivételével közös tulajdonukat képezi, és kéri, hogy felperes fizesse meg részére az ennek megfelelő megváltási árat. Alperes ugyanis a 2012 januárjában tartott másodfokú tárgyaláson akként módosította fellebbezését - *újabb váratlan fordulat* -, hogy az ingatlan vonatkozásában felperes tulajdoni hányadát már nem kívánja magához váltani.

43. A huszadik tárgyalás

A bíróság 2013. január 18. napján tartott az ügyben ismét tárgyalást, ahol az idézett hat tanúból öt megjelent, az ő meghallgatásuk megtörtént.

A bíróság a következő tárgyalást 2013. március 22. napjára tűzte ki, amelyre alperes megjelölt további két tanút, illetve arra a tanúra is fenntartotta bizonyítási indítványát, aki a korábbi tárgyaláson az időjárási viszonyokra tekintettel nem tudott megjelenni. A tárgyalás időpontja átállításra került március 18. napjára.

Felperesi képviselő kérte a tárgyalás elhalasztását egy másik tárgyalás időpontjára figyelemmel, ezt követően tájékoztatta őt a bíróság arról, hogy a Pp. 151. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel nincs helye a tárgyalás egyoldalú kérelemre történő elhalasztásának.

44. A huszonegyedik tárgyalás

Így a bíróság a tárgyalást március 18. napján megtartotta, alperes és jogi képviselője megjelentek, továbbá megjelent az idézett három tanú is, akiket a bíró meghallgatott.

A következő tárgyalás időpontja 2013. május 3. napja. Felperes 2013. április 26. napján előterjesztett beadványában jelezte, hogy a jelenléte nélkül meghallgatott tanúkat kéri ismételten megidézni tekintettel arra, hogy a tanúvallomásokon részt kíván venni. Jelezte azt is, hogy a március 18. napjára kitűzött tárgyalás és az arra történő idézés átvétele között nem volt meg a tárgyalási időköz a Pp. 125. § (2) bekezdésében foglaltak alapján.

45. A huszonkettedik tárgyalás

A 2013. május 3. napjára kitűzött tárgyaláson alperes és jogi képviselője megjelenni nem tudtak, felperes és felperesi jogi képviselő megjelentek, felperesi jogi képviselő indítványozta, a korábbi három tanú idézését, valamint másik két tanú idézést.

46. A huszonharmadik tárgyalás

A bíróság a következő tárgyalást 2013. június 7. napjára tűzte ki. Ennek a tárgyalásnak az időpontja is módosításra került június 5. napjára.

Az idézett öt tanúból csak kettő jelent meg, felperes az egyik tanú vonatkozásában fenyegetésről nyilatkozik. A megjelent két tanút a bíróság meghallgatja.

A meg nem jelent három tanút a bíróság ismételtén idézni rendeli - pénzbírság terhével - a következő tárgyalásra, 2013. június 28. napjára.

Alperesi képviselő bejelenti, hogy alperesi jogi képviselő kórházi kezelésére tekintettel nem tud megjelenni a következő tárgyaláson.

47. A huszonnegyedik tárgyalás

A bíróság a tárgyaláson meghallgatja a megjelent két tanút. A tárgyalást 2013. szeptember 20. napjára halasztja, egyben megkeresi a települési postahivatalt, hogy nyilatkozzanak arról, hogy a harmadik, meg nem jelent tanú idézését az átvevő milyen jogcímen vette át.

48. A huszonötödik tárgyalás

A bíróság a következő tárgyaláson befejezetté nyilvánította a bizonyítási eljárást és a tárgyalást berekesztette. A határozathozatal időpontját 2013. október 2. napjára tűzte ki.

Az életközösség vonatkozásában azt vizsgálta a bíróság, hogy az alperes mettől meddig volt katona, a sorkatonai szolgálat időtartama alatt hány alkalommal, milyen rendszerességgel, milyen időtartamra látogatott haza a felpereséhez. Ezen kívül vizsgálta azt is, hogy milyen rendszerességgel járt a felperessel és családjával dolgozni. Az építkezésen alperes mivel segédkezett, ki fizette a munkásoknak járó díjazást. Mindezekre vonatkozóan sok tanú meghallgatására került sor. Arra vonatkozóan is kitértek a tanúvallomások, hogy mikor aludt ott alperes a felpereséknél, mikortól kezdődően. Ezeket az aprólékos kérdéseket igyekezett az eljáró bíró feltárni ahhoz, hogy teljeskörűen bizonyított legyen az életközösség kezdetére vonatkozó felperesi vagy alperesi álláspont vagy a kettő kombinációja, amelyet majd elfogad az ítéletének alapjául.

49. Az „új” ítélet

Az új eljárásban meghozott ítéletben foglaltak szerint a bíróság megállapította, hogy az ingatlan az ingatlan-nyilvántartástól eltérően 6.562.134/20.100.000 arányban alperes, 13.537.866/20.100.000 arányban a felperes tulajdona, alperes a felperes tulajdonjogának 6.562.134/20.100.000 hányadát házastársi közös szerzés jogcímén szerezte meg.

A bíróság az ingatlan közös tulajdonát megszünteti az alábbiak szerint:

Felperes 1/1 arányú tulajdonába kerül az ingatlan akként, hogy felperes megszerzi 6.562.134,- Ft megváltási ár ellenében az alperes tulajdonát házastársi közös vagyon megosztása jogcímén.

A bíróság az ingatlan kizárólagos használatára felperest jogosítja fel. Kötelezi alperest az ingatlan, ingóságaitól kiürítve 30 napon belül történő elhagyására, és felperes birtokába bocsátására.

A bíróság a kishasznon-gépjármű közös tulajdonát akként szünteti meg, hogy azt az alperes tulajdonába adja.

A 4-27. számú tételként említett ingóságokat (berendezési tárgyakat) a bíróság a felperes tulajdonába adja.

A felperes köteles megfizetni 30 napon belül alperes részére 5.905.134,- Ft-ot házastársi közös vagyon megosztása jogcímén.

Alperes köteles megfizetni felperes részére 2006. április 8. napjától 2013. szeptember 30. napjáig felmerült 3.679.937,- Ft többlethasználati díjat.

Ezt meghaladóan a bíróság felperes keresetét és alperes viszontkeresetét elutasította.

Az illeték megfizetésére a feleket akként kötelezte, hogy felperes 733.855,- Ft illetéket, alperes pedig 649.481,- Ft illetéket köteles viselni. Ezen kívül felperes köteles megfizetni alperesnek 144.107,- Ft összegű szakértői díjat.

Ezt meghaladóan a felek költségeiket maguk viselik.

50. Az „új” indokolás

Az ítélet indokolását az elsőfokú bíróság kiegészítette az új eljárásban meghallgatott tanúktól származó információkkal. Egyebekben az indokolás változatlan maradt. Annyival egészítette még ki a bíróság, hogy a házastársi közös vagyon megosztása jogcímén felperes által fizetendő összeg és az alperes által fizetendő többethasználati díj vonatkozásában nem alkalmazta a beszámítást.

Az életközösség vonatkozásában azt vizsgálta a bíróság, hogy az alperes mettől meddig volt katona, a sorkatonai szolgálat időtartama alatt hány alkalommal, milyen rendszerességgel, milyen időtartamra látogatott haza a felpereséhez. Ezen kívül vizsgálta azt is, hogy alperes milyen rendszerességgel járt a felperessel és családjával dolgozni. Az építkezésen alperes mivel segédkezett, ki fizette a munkásoknak járó díjazást. Mindezekre vonatkozóan sok tanú meghallgatására került sor. Arra vonatkozóan is kitértek a tanúvallomások, hogy mikor aludt ott alperes a felpereséknél, mikortól kezdődően.

Az eljáró bíró mind az első, mind pedig az új eljárásban az életközösség kezdetére vonatkozóan meghallgatott tanúktól - akik között talán egy sem volt érdektelen tekintettel arra, hogy vagy az egyik vagy a másik rokoni, illetve baráti körébe tartoztak - azt próbálta kideríteni, azokra a kérdésekre „remélte” a választ, miszerint az eljegyzésüket követően már ott lakott-e az alperes a felpereséknél (közös háztartás), egy szobában aludtak-e (érzelmi közösség), illetve közösen gazdálkodtak-e). *Álláspontom szerint ez utóbbit volt a legnehezebb vizsgálni, és e körben az eljáró bíró abszolút csak a mérlegelési képességére tudott hagyatkozni, tekintettel arra, hogy a felek a felperes szüleinek segítettek*

a vállalkozásban, tehát élesen sem a felperes, sem az alperes esetében nem volt kimutatható a havi jövedelem, az általuk rendszeresen végzett munka. Ott és abban segítettek, ahol és amiben kellett. Kifejezett munkabért az elvégzett munkáért egyikük sem kapott.

51. A teljesítés

A felperesi jogi képviselő bejelentette a bíróságnak, hogy a felek 2013. november 4. napján elszámoltak egymással. Ezt alperesi jogi képviselő 2013. november 18. napján érkezett beadványában foglaltakkal is elismerte.

Az ítélet 2013. október 29. napján emelkedett jogerőre.

VII. Összegzés

Az ismertetett jogeset véleményem szerint nagyon jó példa arra, hogy amikor a felek jelentős összegű vagyonnal rendelkeznek, továbbá közös kiskorú gyermekeik vannak, ingatlanjuk, több gépkocsijuk, ingóságai, esetlegesen közös vállalkozásuk is van, abban az esetben mennyire hosszúra nyúlhat egy elmérgesedett viszonyban elindult „válóper”. Az eljáró bírónak nagyon nehéz dolga van, amikor a bizonyítási teherről szóló tájékoztatást meg kell adnia a feleknek. A felek pedig azért vannak nehéz helyzetben, mert olyan, a családi élet mindennapjaiba tartozó kérdéseket kell bizonyítaniuk, amelyekről - valljuk be őszintén - a rokonság körébe tartozó, egyik vagy a másik félhez közelebb álló hozzátartozók, barátok, ismerősök tudnak nyilatkozni. Továbbá felmerülnek egy ilyen per során olyan szakkérdések, amelyeket csak szakértő kirendelésével tudnak igazolni. Az ismertetett jogesetben is olyan kérdések merültek fel, amelyek nehezen bizonyíthatóak, például a felek életközösségének kezdete. A peres eljáráshoz képeset 20 évvel korábban senki sem gondolt arra, hogy ezt majd bizonyítani kell, illetve senki sem számított arra, hogy felperes édesapja - aki a „koronatanú” lett volna az ügyben - már nem él, mire a felek házassága megromlik. Az pedig sajnos nem bizonyíték, hogy azon a településen, ahol a felek éltek köztudomású volt, hogy a házat a felperes szülei építik a lányuknak. Az ingatlannal volt a perben a legnagyobb probléma, a felek életközösségének kezdő időpontja, a különvagyon-közös vagyon

elhatárolása - időrendben is, a beköltözés utáni felújítások. Ezek pedig szakértő nélkül megválaszolhatatlan kérdéseket vetettek fel.

A per során a felek 713.097,- Ft-ot költöttek szakértői díjra, illetve a per végén a bíróság összesen 1.383.336,- Ft eljárási illeték megfizetésére kötelezte őket, mindezekon túlmenően mindkét fél maga viselte jogi képviselőjének díjazását is.

Hogy megérte-e az időt, az energiát, a pszichés hatást és ezt a sok költséget, ezt talán sosem fogjuk megtudni...

Sikerült beszélnem a felperessel a napokban, megkérdeztem, hogy hogy érzik magukat most, hogy már végre vége, és visszaköltözhetnek a házba. Elmondta, hogy igen, több mint egy éve (döbbenetesen rövidnek tűnik számomra, hogy csak most mehettek vissza) újra a házban laknak, a gyerekek közben felnőttek, a lány 16 éves, a fiú pedig 20. Az édesapjukkal nem tartják a kapcsolatot, mert nem tudják elérni, a gyerekekben még mindig érződnek a nyomai a történeteknek, főként így, hogy az alperes elérhetetlen a számukra. A felperes nem ért mindent a bíró döntésében, például az életközösség kezdetének megállapítását, az illeték viselésének arányát, azonban tudomásul veszi a döntést, és próbál új életet kezdeni.

Felhasznált irodalom

- Dr. Szeibert Orsolya: A házasság felbontása: az Európai Családjogi Bizottság bontójogi elvei és a magyar bontójog; Európai jogi kultúra megújulás és hagyomány a magyar civilisztikában a Magánjogot Oktatók Egyesülete és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara által 2011. június 17-18. napjára szervezett tudományos konferencián elhangzott előadások szerkesztett változata, szerk. Fuglinszky Ádám, Klára Annamária
- Dr. Bencze Lászlóné: Gyermekelhelyezés, gyermektartás; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1998.
- Boros Zsuzsa, Katonáné Pehr Erika, Kőrös András, Makai Katalin, Szeibert Orsolya: Polgári Jog - Családjog; Az új Ptk. magyarázata III/VI., HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2013.
- Gadó Gábor, Németh Anita, Sáriné Simkó Ágnes: Ptk. Fordítókulcs Oda-Vissza - A 2013. évi V. törvény és az 1959. évi IV. törvény normaszövegének összehasonlító táblázata, mindkét irányban, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014.

Felhasznált jogszabályok

- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
- Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény
- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról 149/1997. (IX.10.) Korm.r.

Felhasznált jogeset

- Komáromi Városi Bíróság P.20.458/2012. ügyirat (hozzácsatolva: P.20.168/2006.)